BORDO SİYAH

DÜNYA KLASİKLERİ - UZUNÖYKÜ

TURGENYEV

İLK AŞK

TÜRKÇESİ: OSMAN ÇAKMAKÇI

İVAN TURGENYEV
İLK AŞK

TÜRKÇESİ
OSMAN ÇAKMAKÇI

© BORDO SİYAH KLASİK YAYINLAR
BASKI 2004, İSTANBUL

DİZİ TASARIMI
H. HÜSEYİN ARIKAN

DÜNYA KLASİKLERİ EDİTÖRÜ
VEYSEL ATAYMAN

TÜRK KLASİKLERİ EDİTÖRÜ
KEMAL BEK

ISBN
975-8688-75-8

TREND YAYIN BASIM DAĞITIM
REKLAM ORGANİZASYON
SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
MRK.
MERKEZ EFENDİ MAH.
DAVUTPAŞA CD.
İPEK İŞ MERKEZİ 6/3 9-22
TOPKAPI/İSTANBUL
ŞB.
CAFERAĞA MAHALLESİ
MÜHÜRDAR CADDESİ NO: 60/5
81300 KADIKÖY/İSTANBUL
TEL: (0216) 348 98 03 - 348 97 63
FAKS: (0216) 349 93 45

İVAN TURGENYEV

İLK AŞK

TÜRKÇESİ: OSMAN ÇAKMAKÇI

BORDO SİYAH
UZUN ÖYKÜ

I

Misafirler gideli çok olmuştu. Saat yarımı vurdu. Odada sadece ev sahibi, Sergey Nikolayeviç ve Vladimir Petroviç kalmıştı.

Ev sahibi zili çaldı ve akşam yemeğinin kaldırılmasını emretti.

"Tamam o zaman, anlaştık," dedi, koltuğuna biraz daha gömülüp bir puro yakarak. "Hepimiz ilk aşkımızın hikâyesini anlatacağız. Siz başlayın Sergey Nikolayeviç."

Vasat, tombul yüzlü, ufak tefek, tıknaz bir adam olan Sergey Nikolayeviç, önce ev sahibine, daha sonra tavana baktı.

"Benim durumumda..." dedi en sonunda, "...ilk aşk filan yoktu. Ben ikinciyle başladım."

"Nasıl yani?"

"Ah, oldukça basit. Çok çekici genç bir kızla ilk flört etmeye başladığımda on sekizimdeydim, ama bunu sanki benim için hiç de yeni bir şey değilmiş gibi yaptım, tıpkı daha sonra başkalarıyla flört ederken yaptığım gibi. Aslında ilk ve son kez altı yaşımda dadıma âşık oldum, ama bu çok uzun zaman önceydi. İlişkimizin ayrıntılarını şimdi hatırlamıyorum –hatırlasaydım bile, birinin ilgisini nasıl çekebilirdi?"

"Peki öyleyse, ne yapacağız?" diye söze başladı ev sahibi. "Benim ilk aşkımda da dikkate değer bir şey yoktu: Şimdiki karım Anna İvanovna ile karşılaşıncaya dek kimseye âşık olmadım ve daha sonra ilişkimiz sorunsuz gitti. Her şeyi babalarımız ayarladı. Çok geçmeden birbirimizden hoşlanmaya başladık ve evlendik. Benim hikâyem bu kadar. Ama kabul etmeliyim ki, beyler, ilk aşk mevzusunu ortaya attığımda, gerçekten de siz yaşlı bekârlara bel bağlıyordum; gerçekten yaşlı olduğunuzdan değil –ama tam olarak genç de sayılmazsınız değil mi? Vladimir Petroviç, bir şeyler anlatarak bizi eğlendirmeyecek misiniz?"

"Benim ilk aşkım kesinlikle hiç de sıradan değildi," diye yanıtladı Vladimir Petroviç, bir anlık bir duraksamanın ardından. Kırk yaşlarında, saçları hafif ağarmış esmer bir adamdı.

"Ah!" dedi ev sahibi ile Sergey Nikolayeviç aynı anda. "Bu çok güzel, bize hikâyeyi anlatın."

"Yani, elbette... hayır; anlatmasam daha iyi. Hikâye anlatmayı beceremem. Ya çok tatsız ve kuru anlatırım ya da çok uzun ve biraz gerçekdışı olur; ama izniniz olursa, hatırlayabildiğim her şeyi yazacak ve daha sonra size okuyacağım."

İlk başta kabul etmediler, ama Vladimir Petroviç, sonunda onları ikna etti. On beş gece sonra yeniden buluştuklarında Vladimir Petroviç sözünü tuttu.

İşte yazmış oldukları:

I

O sırada on altı yaşımdaydım. Her şey 1833 yazında yaşandı.

Ailemle birlikte Moskova'da yaşıyordum. Yazları Kaluga Köprü-geçidi yakınlarında, Neskoçini Parkı'nın karşısında bir ev tutarlardı. Ben üniversiteye hazırlanıyor, ama çok az ve yavaş çalışıyordum.

Kimse ne yaptığıma karışmıyordu. Ne istersem onu yapıyordum, özellikle de son özel öğretmenimin ayrılmasından sonra... Rusya'ya (kendi tabiriyle) 'bir bomba gibi' düşmüş olduğu fikrine asla alışamamış bir Fransız'dı; yüzünde bezgin bir ifadeyle günlerce yatağında çaresizce yatardı. Babam bana iyi huylu bir kayıtsızlıkla davranır; annem, başka çocuğu olmamasına karşın, beni nadiren fark ederdi; başka meraklara gömülmüştü. Hâlâ genç ve yakışıklı olan babam onunla aşk evliliği yapmamıştı. Annemden on yaş daha küçüktü; annem sıkıcı bir yaşam sürüyordu, sürekli bir sinirlilik hali içinde, her zaman endişeli ve kıskançtı –ama asla babam varken değil. Babamdan çok korkardı– babamın tavırları aşırı soğuk ve ilgisizdi... Ondan daha sakin, daha kendinden emin ya da daha kibirli birini görmedim.

Sayfiyede geçirdiğim ilk haftaları hiç unutmayacağım. Hava enfesti –Moskova'dan mayısın dokuzunda, Aziz Nikolas Günü'nde ayrıldık. Bahçemizde, Neskoçini Parkı'nda ya da bazen Köprü-geçidinin ötesinde yürüyüşe çıkar; kapağını pek açmasam da yanıma bir

kitap –örneğin Kaydanov'un ders notları– alırdım ve vaktimin çoğunu kendi kendime yüksek sesle şiir okuyarak geçirirdim –o günlerde ezbere birçok şiir bilirdim. Kanım kaynıyordu, kalbim özlemle doluydu; baştan aşağı ümit ve şaşkınlıktan ibarettim; ürkektim ve bekliyordum. Hayallerim, gün ağarırken saat kulesinin etrafında dönen kırlangıçlar gibi aynı hayallerin çevresinde kanat çırparak dönüp duruyordu. Düş görüyordum, kederliydim ve bazen ağlıyordum. Ama, şiirlerin müziği ya da akşamın güzelliğinden kaynaklanan gözyaşlarım ve melankolim arasından, her zaman, ilkbaharın çimenleri gibi mutlu bir duygunun, genç ve taşkın bir hayatın filizleri yükseliyordu.

Kendime ait bir atım vardı; onu kendim eyerler, uzak yerlere at sürerdim. Ara sıra dörtnala gider, kendimi turnuvaya katılmış bir şövalye olarak hayal ederdim (rüzgâr nasıl da neşeyle ıslık çalardı kulaklarımda!) –ya da, başımı yukarı kaldırarak, gökyüzünün mavi aydınlığının tamamını içime çekerdim.

O sıralarda kadın imgesinin, kadına yönelik aşkın gölgemsi imgesinin zihnimde güç bela belirli bir biçim kazandığını hatırlıyorum: ama her düşüncede, her duyuda yeni, anlatılmaz ölçüde tatlı ve kadınsı bir şeyin yarı bilinçli, utangaç ve çekingen farkındalığı vardı... Bu önsezi, bu beklenti hissi bütün varlığımı paramparça ediyordu; onunla soluk alıyordum, damarlarımda akan kanın her damlasında o vardı –çok geçmeden bu beklenti gerçekleşecekti.

Tuttuğumuz ev, sütunlu ahşap bir binaydı. Yanında iki küçük, alçak ev vardı. Sol taraftaki evde ucuz duvar kağıdı imalatı yapılan ufak tefek bir fabrika vardı. Ara sıra oraya gider ve sıska, dağınık saçlı, açlıktan yüzleri kurumuş, uzun iş kıyafetleri içinde bir düzine kadar köylü oğlanı seyrederdim. Ahşap manivelalara sıçrarlar, preslerin kare bloklarına tüm güçleriyle yüklenirler ve bu şekilde, kurumuş vücutlarının ağırlığıyla parlak renkli desenleri kağıda damgalarlardı. Öteki ev boş ve kiralıktı. Bir gün, mayısın dokuzundan üç hafta kadar sonra, bu evin pencere kanatları açıldı ve camlarda kadın yüzleri göründü –anlaşılan, eve bir aile taşınmıştı. O gün akşam yemeğinde annemin baş uşağa komşularımızın kim olduğunu soruşunu, Prenses Zasyekin adını duyunca, saygısız olmayan bir tonda, ilk önce, "Ah, bir prenses..." deyişini, ama daha sonra, "Sanırım yoksul bir prenses," diye ekleyişini hatırlıyorum. "Üç arabayla geldiler hanımefendi ve mobilyaların sözünü bile etmeye değmez." "Pekâlâ," diye cevapladı annem, "daha kötüsü de olabilirdi." Babam, anneme o kadar soğuk bir ifadeyle baktı ki, annem sustu.

Gerçekten de Prenses Zasyekin zengin bir kadın olamazdı; tuttuğu ev o kadar eskimiş, dar ve alçaktı ki orta sınıftan biri bile orada yaşamak istemezdi. Aslında bütün bunlar o sıralar benim için bir şey ifade etmiyordu. Soylu unvanların üzerimde pek az etkisi vardı. O sıralar Schiller'in *Hırsızlar*'ını okuyordum.

II

Her akşam elimde bir silahla kargaların peşinde bahçede dolaşma alışkanlığım vardı. Bu açıkgöz, kurnaz ve yağmacı kuşlara karşı kökleşmiş bir nefret besliyordum. Sözünü ettiğim gün, her zamanki gibi bahçede her adımımı boş yere atarak (kargalar beni tanıyordu ve sadece uzaktan uzağa ara sıra huysuzca gaklıyorlardı), dolanıyordum. 'Bizim' mülkümüzü dar bahçe şeridinden ayırıp, evin hemen sağından geçen ve o eve ait olan alçak çitin yanına gelmiş bulundum. Aniden sesleri duyduğumda başım öne eğik yürüyordum. Çitin öte yanına baktım ve donakaldım. Bakışım, yabancı bir bakışla kesişti.

Benden birkaç adım uzakta, yeşil böğürtlen saplarıyla çevrelenmiş çim tarhında başında beyaz bir eşarp, üzerinde çizgili pembe bir elbise olan ince uzun bir kız duruyordu. Dört genç adam etrafını çevirmişti ve o da küçük gri çiçeklerle her birinin alnına hafifçe vuruyordu. Çiçeklerin adlarını bilmiyordum ama çocuklar onları çok iyi bilir: bu çiçekler küçük keseler oluşturur ve onları sert herhangi bir şeye vurduğunuzda yüksek sesle patlarlardı. Bu genç adamlar alınlarını öylesine hevesle sunuyorlardı ki, kızın hareketlerinde (onu profilden görüyordum) öylesine büyüleyici, zorbaca ve okşayıcı, öylesine alaycı ve çekici bir şey vardı ki, neredeyse hayret ve sevinçle bağıracaktım ve sanırım o anda o sevimli parmakların benim de alnıma vurması için dünyadaki her şeyi

verirdim. Tüfeğim yere düştü, her şeyi unuttum. Gözlerim o zarif endamı, sevimli boynu, güzel kolları, beyaz eşarbın altındaki açık renk, dağınık saçları yalayıp yuttu –ayrıca yarı kapalı, zeka fışkıran gözleri, kirpikleri, onların aşağısındaki yumuşak yanakları...

"Genç adam! Hey, genç adam!" diye bağırdı aniden yanımda bir ses. "Tanımadığınız genç hanımefendilere bu şekilde uzun uzun bakmak yakışık alır mı?"

Dehşetli irkildim, neredeyse bayılacaktım; yanı başımda, çitin öte tarafında, alaycı alaycı bana bakan, kısa kesilmiş siyah saçlı bir adam duruyordu. Aynı anda kız da bana doğru döndü... Pırıl pırıl, yaşam dolu yüzdeki iri gri gözleri gördüm ve bu yüz aniden titreyip gülmeye başladı. Karşımda beyaz dişlerin parıltısı, gözkapaklarının tuhaf kaldırılışı vardı... Korkunç utandım, silahımı yerden kaptım, yankılanan ama zalim olmayan kahkahalar eşliğinde odama kaçıp, kendimi yatağıma attım ve ellerimle yüzümü kapattım. Kalbim göğsümde çırpınıyordu. Çok utanmıştım ve tuhaf bir şekilde mutluydum. Olağandışı heyecanlıydım.

Bir süre dinlendikten sonra saçlarımı taradım, üstümü başımı fırçaladım ve çaya indim. Genç kızın hayali gözümün önünden gitmiyordu. Kalbim artık çırpınmıyor, ama tatlı tatlı sıkışıyordu. "Neyin var senin," diye sordu babam aniden. "Bir karga mı vurdun?" Az daha her şeyi ona anlatacaktım, ama kendimi tuttum ve sadece kendi kendime gülüm-

sedim. Yatağa giderken, nedenini tam olarak bilmeden, tek ayağım üzerinde iki ya da üç kez döndüm; sonra saçıma pomat sürdüm, yattım ve gece boyunca kütük gibi uyudum. Sabaha karşı bir an için uyandım, başımı kaldırdım, sevinç içinde etrafıma bakındım ve tekrar uykuya daldım.

III

Sabah uyandığımda tek düşüncem, "Onlarla nasıl tanışabilirim?" oldu. Kahvaltıdan önce bahçede gezintiye çıktım, ama çite çok yaklaşmadım ve kimseyi görmedim. Kahvaltıdan sonra, evimizin önündeki sokakta defalarca bir aşağı bir yukarı yürüdüm ve, uzaktan, bir ya da iki kez pencerelere baktım... Perdenin arkasından onun yüzünü görebileceğimi hayal etmek beni telaşlandırdı. Aceleyle yürüdüm. Neskoçini Parkı'nın önündeki kumlu yolu kararsız adımlarla arşınlarken "Yine de onu tanımalıyım," diye düşünmeyi sürdürdüm. "Ama nasıl? Sorun bu." Dünkü karşılaşmanın tüm ayrıntılarını tekrar gözden geçirdim. Her nedense, bana gülüş tarzının açık bir hayaline sahiptim. Ama ben birbiri ardına çılgınca planlar yaparken, kader zaten benim için çalışıyordu.

Ben dışardayken annem yeni komşusundan, gri bir kâğıda yazılmış, sadece postane formlarında ya da ucuz şarap şişelerinin mantarlarında kullanılan bir çeşit kahverengi balmumuyla mühürlenmiş bir mektup almıştı. Yazım yanlışlarıyla dolu ve kötü yazıl-

mış bu mektupta prenses annemden himayelerini rica ediyordu: "Annem," diye yazıyordu prenses, "Kendisi ve çocuklarının talihinin bağlı olduğu önemli insanların yakın tanışıklığını yaşamış, hayati önemde davalara karışmış biridir." "Size," diye yazıyordu, "dönüyorum, bir hanfendinin öbürüne dönüşü gibi; bundan başka, bu fırsattan yararlanmaktan memnuniyet duyacağım." Nihayet, ziyaretine gelmek için annemin iznini rica ediyordu. Annemi aksi bir ruh hali içinde buldum: babam evde değildi ve danışabileceği kimse yoktu. 'Hanfendi'ye –o aynı zamanda bir prensesti– cevap vermemek imkânsızdı. Ama ne cevap vermeliydi? Annemi endişelendiren buydu. Fransızca yazmak uygunsuz kaçardı; öte yandan, Rusça imlası hiç de iyi değildi; bunu biliyordu ve bu riski göze almaya istekli değildi. Beni, bu yüzden iyi karşıladı ve prensese gitmemi ve ona şifahen elbette Hanımefendilerine elinden geldiğince yardımcı olmaya her zaman hazır olduğunu anlatmamı ve prensesten saat iki sularında kendisini ziyaret etmeleri şerefini bahşetmelerini rica etmemi söyledi. Gizli arzumun hızla ve aniden gerçekleşmesi beni hem neşelendirdi hem de telaşlandırdı. Buna karşın içsel telaşıma dair hiçbir belirti göstermedim, ilk önce yeni kravatımı ve frakımı giyinmek için odama çıktım: evdeyken hâlâ –özetle nefret ettiğim– basa bir ceket ve düşük yakalarla dolaşıyordum.

IV

İliklerime kadar titreyerek girdiğim kulübenin küçük ve dağınık holünde, koyu bakır rengi yüzlü, aksi küçük domuz gözlü, gri saçlı, alnındaki ve şakaklarındaki kırışıklıklar olan, üstünde yarı kemirilmiş kazayağı bulunan bir tepsi taşıyordu; öbür odaya açılan kapıyı ayağıyla kapatarak, ters bir sesle: "Ne istiyorsunuz?" dedi.

"Prenses Zasyekin evde mi?" diye sordum.

"Vonifaty!" diye bağırdı içeriden çatlak bir kadın sesi.

Uşak tek kelime etmeden döndü; sırtını dönünce de üniformasının yıpranmış sırtındaki tek bir paslanmış antika düğme ortaya çıktı; tepsiyi yere bırakarak ortadan kayboldu.

"Polis karakoluna gittin mi?" diye sordu aynı kadın sesi. Uşak cevaben bir şeyler mırıldandı. "Hı? Orda biri mi var?" dedi yine aynı ses.

"Kapı komşumuz genç beyefendi."

"Pekâlâ, içeri al."

"Misafir odasına buyurur musunuz, efendim," dedi uşak, yeniden ortaya çıkarak ve tepsiyi yerden kaldırarak. Kendime çeki düzen verip, misafir odasına girdim. Kendimi küçük ve pek de derli toplu olmayan bir odada buldum. Mobilyalar eski püsküydü ve sanki kimse onları düzenlemekle uğraşmamış gibiydi. Pencere kenarında, kırık kollu bir kanepede, elli yaşlarında, saçları açık, eski yeşil bir elbise giyinmiş, boynunda cicili bici-

li yün bir şal olan bir kadın oturuyordu; küçük, siyah gözleri içime işliyordu. Ona doğru yürüyüp eğildim. "Prenses Zasyekin ile konuşma şerefine mi nail oluyorum?"

"Ben Prenses Zasyekin. Ve siz de Bay V'nin oğlu musunuz?"

"Evet, öyle bayan. Size annemden bir mesaj getirdim."

"Oturmaz mıydınız? Vonifaty, anahtarlarım nerede? Onları görmedin, değil mi?"

Bayan Zasyekin'e onun notuna karşılık annemin cevabını aktardım. Tombul, kırmızı parmaklarıyla pencere eşiğini tıkırdatarak dinledi beni ve bitirdiğimde, bir kez daha gözlerini üzerime dikti.

"Çok güzel. Ziyarete geleceğimden eminim," dedi en sonunda. "Ah, ne kadar da gençsiniz! Kaç yaşındasınız, sormamda bir sakınca yoksa?"

"On altı," diye cevap verdim biraz kekeleyerek. Prenses, cebinden elyazısıyla karalanmış bir tomar yağlı kâğıt çıkardı, kâğıtları burnuna yaklaştırdı ve onlara göz atmaya başladı.

"Güzel bir yaş," diye belirtti aniden, koltuğunda dönüp kaykılarak. "Lütfen kendinizi evinizde hissedin! Biz burada basit yaşarız."

"Gereğinden fazla basit," diye tiksintiyle düşünmekten kendimi alamadım, çirkin yüzüne dalmıştım.

O anda, bir başka kapı ardına kadar açıldı ve bir akşam önce bahçede görmüş olduğum kız girişte göründü. Elini kaldırdı ve bütün yüzü alaylı bir gülüşle aydınlandı. "İşte

benim kızım," dedi prenses, dirseğiyle kızı işaret ederek. "Zinoşka, komşumuz Bay V'nin oğlu. Adınız nedir, sormamda bir sakınca yoksa?"

"Vladimir," diye karşılık verdim, ayağa kalkarak ve heyecandan kekeleyerek.

"Ya soy isminiz?"

"Petroviç."

"Evet, bir zamanlar bir polis müdürü tanıyordum. Onun adı da Vladimir Petroviç'ti. Vonifaty, anahtarları arama. Cebimdeymişler."

Genç kız, aynı alaycı gülüşle, gözlerini biraz kısarak ve başını hafifçe yana eğerek bana bakmaya devam ediyordu.

"Mösyö Woldemar'ı daha önce de gördüm," diye başladı (sesinin gümüşsü tınısı bir tür tatlı bir titreme halinde bütün varlığımdan geçti). "Size böyle hitap etmeme izin verir misiniz?"

"Evet, lütfen," diye kekeledim.

"Nerede karşılaşmıştınız?" diye sordu prenses. Kızı cevap vermedi.

"Şu anda meşgul müsünüz?" diye sordu genç kadın, gözlerini benden ayırmadan.

"Oh, hayır, hayır."

"Yünümü sarmamda bana yardım etmek ister miydiniz? Gelin benimle." Başını hafifçe salladı ve oturma odasını terk etti. Onu izledim.

Girdiğimiz odada mobilyalar biraz daha iyiceydi ve daha zevkli döşenmişti; gerçi aslında, o anda, herhangi bir şeyi fark edebilecek durumda değildim. Bir rüyada gibiydim

ve bütün varlığımda şiddetli, neredeyse budalaca bir saadet hissediyordum. Genç prenses oturdu, kırmızı bir yün çilesi aldı, yanındaki sandalyeyi işaret ederek, çileyi dikkatlice çözdü ve ellerime geçirdi. Bütün bunları tek kelime bile etmeden, bir tür eğlenceli ihtiyatlılıkla ve hafifçe aralanmış dudaklarında aynı parlak, kurnaz tebessümle yaptı. Yünü kıvrılmış bir kartona sarmaya başladı ve sonra aniden bana parlak bir ifadeyle ve öyle hızlı baktı ki, bir an için gözlerimi önüme eğmekten kendimi alamadım. Çoğunlukla yarı kapalı olan gözleri tamamen açıldığında, yüzü ışık seline tutulmuş gibi tamamen değişiyordu. "Dün benim hakkımda ne düşündünüz Mösyö Woldemar?" diye sordu, kısa bir suskunluğun ardından. "Beni beğenmediniz, sanırım."

"Ben mi?... Prenses... Hiçbir şey düşünmedim.... Nasıl düşünebilirdim?" diye karşılık verdim şaşkınlıkla.

"Dinleyin," dedi. "Beni henüz tanımıyorsunuz. Ben çok tuhafım. Her zaman bana doğrunun söylenmesini isterim. On altı yaşındasınız, duydum ve ben yirmi bir yaşındayım. Görüyorsunuz ya, sizden çok daha yaşlıyım. İşte bunun için bana her zaman doğruyu söylemelisiniz... Ve ne dersem onu yapmalısınız," diye ekledi. "Bana bakın... Neden bana bakmıyorsunuz?"

Daha da derin bir şaşkınlığa saplanmıştım; buna karşın, gözlerimi kaldırıp ona baktım. Gülümsedi, ama daha öncekiler gibi değil de bu sefer sanki beni cesaretlendirmek

ister gibi. "Bana bakın," dedi, sesini şefkatle alçaltarak. "Ben onu nahoş bulmadım. Yüzünüzü sevdim. İçimde arkadaş olacağımıza dair bir his var. Peki siz benden hoşlandınız mı?" diye ekledi cilveli bir eda ile.

"Prenses," diye söze başlayacak oldum.

"Her şeyden önce bana Zinaida Aleksandrovna demelisiniz ve ikincisi, hissettiklerini açıkça söylemeyen şu çocuklar (kendisini düzeltti) şu genç beyler ne kadar da tuhaf oluyorlar. Yetişkinler için her şey daha kolay. Benden hoşlandınız, değil mi?"

Benimle böylesine samimi konuşmasından hoşlanmama karşın, yine de biraz kırılmıştım. Yalnızca bir çocukla ilgilenmediğini ona göstermek istedim ve bu nedenle, olabildiğince ağırbaşlı bir edayla, pek de önem vermiyormuş gibi görünmeye çalıştım. "Elbette sizden çok hoşlandım Zinaida Aleksandrovna. Bunu gizlemek gibi bir arzum yok."

Düşünceli düşünceli başını salladı. "Özel öğretmeniniz var mı?" diye sordu aniden.

"Hayır, uzun bir süredir yok." Bu bir yalandı. Fransız öğretmenimden ayrılalı daha bir ay geçmemişti.

"Evet, anlıyorum; siz büyümüş sayılırsınız." Parmaklarıma hafifçe vurdu.

"Ellerinizi dik tutun." Ve hararetle yün yumağını sarmaya başladı.

Gözlerinin yere doğru bakıyor olmasından yararlanarak hatlarını inceledim, önce hissettirmeden, sonra giderek daha cesaretle. Yüzü şimdi önceki günden çok daha fazla sevimli görünüyordu gözüme. Yüzündeki her şey öy-

lesine narin, akıllıca ve büyüleyiciydi ki. Sırtı, beyaz bir güneşlikle gölgelenen pencereye dönük oturuyordu. Güneşlikten sızan gün ışığı yumuşak sarı saçlarına, pürüzsüz boğazına, duru göğsüne tatlı bir ışık saçıyordu. Gözümü ona dikip baktım, bana şimdiden ne kadar samimiyetle yaklaşmıştı, ne kadar da yakındı. Onu uzun bir süredir tanıyormuşum gibi geliyordu ve sanki ondan önce ne bir şey biliyordum ne de bir şey yaşamıştım... Önlüklü, oldukça yıpranmış koyu renk bir elbise giyiyordu. O önlüğün her kıvrımını nasıl da zevkle okşardım. Ayakkabılarının burnu etekliğinin altından gözüküyordu. Bu ayakkabıların önünde tapınmayla diz çökebilirdim. "Ve işte burada, onun karşısında oturuyorum," diye düşünüyordum, "Onunla karşılaştım, onu tanıyorum. Tanrım, ne mutluluk!" Neredeyse kendimden geçerek sandalyeden sıçrayacaktım, ama şeker yiyen bir çocuk gibi sadece bacaklarımı biraz sallayabildim. Suda bir balık gibi mutluydum. O odada kalabilirdim... Orada sonsuza dek kalabilirdim.

Gözleri yavaşça açıldı, bir kez daha aydınlık gözleri üzerimde parıldadı ve bana yine zarif küçük bir gülümseme yolladı.

"Nasıl da gözünüzü dikip bakıyorsunuz bana," dedi yavaşça ve parmağını salladı.

Kızardım. "Her şeyi anlıyor, her şeyi görüyor." Bu fikirler birden aklıma geldi. Bütün bu olan bitenleri nasıl da görmez ve nasıl da anlamazdı? Ansızın yan odadan bir ses geldi; bir kılıç şıkırtısı.

"Zina!" diye bağırdı oturma odasından

yaşlı prenses. "Byelovzorov sana bir yavru kedi getirmiş."

"Bir yavru kedi," diye haykırdı Zinaida ve sandalyesinden ok gibi fırlayarak yün yumağını kucağıma fırlatıp dışarı koştu. Ben de ayağa kalktım, yün çilesini ve yumağı pencere eşiğine bırakıp şaşkınlık içinde dikildim kaldım. Küçük tekir bir sokak kedisi, odanın ortasında patilerini havaya dikmiş, sırtüstü yatıyordu. Zinaida önünde diz çökmüş, dikkatle kedinin yüzünü havaya kaldırıyordu. Yaşlı prensesin yanında, pencerelerin arasındaki boşluğu neredeyse tamamen dolduran, sarı, kıvırcık saçlı genç bir subay duruyordu.

"Ne kadar da komik küçük bir şey," diyordu Zinaida sürekli, "ve gözleri gri değil, yeşil, kulakları ne kadar da büyük. Size çok teşekkür ederim Viktor Yegoriç. Çok incesiniz."

Bir akşam önce gördüğüm gençlerden biri olduğunu fark ettiğim asker gülümsedi ve mahmuz şangırtısı ve kılıç şıkırtısıyla eğildi.

"Dün büyük kulaklı küçük tekir bir kedi istediğinizi söyleyecek kadar naziktiniz... Ve işte, görüyorsunuz ya, bir tane buldum. Sözünüz kanundur." Ve yeniden eğildi.

Yavru kedi cılız bir ciyaklama çıkardı ve yeri koklamaya başladı.

"Karnı aç!" diye çığlık attı Zinaida. "Vonifaty, Sonya, biraz süt getirin."

Boynunda solgun bir eşarp bulunan hizmetçi, eski püskü sarı elbisesi içinde, elinde bir fincan sütle içeri girdi ve fincanı yavru kedinin önüne koydu. Kedi irkildi, gözlerini dikti ve sütü yalamaya başladı.

"Ne de küçük pembe bir dil," dedi Zinaida, başı neredeyse yere değecekti, kediye tam kedinin burnunun dibinden bakıyordu. Kedi sütün tamamını içip mırlamaya başladı, patileriyle fincanı ovalıyordu. Zinaida ayağa kalktı, hizmetçiye dönüp üstünkörü, "Fincanı kaldır," dedi.

"Kediye karşılık, elleriniz," dedi asker aptalca bir sırıtışla ve yeni üniformasının içine sıkışmış güçlü vücudunun omuz silkişiyle.

"Her ikisini de," diye karşılık verdi Zinaida ve ellerini ona doğru uzattı. Asker ellerini öperken, onun omzunun üstünden bana doğru baktı. Kaskatı kesilmiştim ve güleyim mi, bir şey mi söyleyeyim, yoksa sessiz mi kalayım bilemiyordum. Ansızın açık kapının arasından holde uşağımız Fyodor'u gördüm. Bana işaret ediyordu. Mekanik olarak ona yöneldim.

"Ne var?" diye sordum.

"Anneniz sizin için gönderdi," diye karşılık verdi fısıltıyla. "Bir cevapla geri gelmediğiniz için Madam sinirlendi."

"Niye, uzun zamandır mı buradayım?"

"Bir saati geçti."

"Bir saati geçti mi!" diye tekrarladım otomatik olarak ve oturma odasına döndüm, eğilerek ve topuklarımı tıklatarak izinlerini istedim.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu genç prenses, subayın sırtından doğru bana bakarak.

"Korkarım eve gitmem gerek; öyleyse..." diye ekledim, yaşlı prensese dönerek, "...bizi

saat iki civarında şereflendireceğinizi anneme söyleyebilirim değil mi?"

"Evet, sevgili efendim, lütfen böyle söyleyiniz."

Yaşlı prenses aceleyle enfiye kutusuna uzandı ve enfiyeyi öyle gürültüyle çekti ki neredeyse yerimden zıplıyordum. "Evet doğru, aynen öyle söyleyiniz," diye hırıltıyla tekrarladı, gözlerini ağlayacakmış gibi kırparak.

Tekrar eğildim, sonra dönüp sırtımda, arkasından seyredildiğini bilen genç bir adamın hissettiği rahatsızlıkla odadan çıktım.

"Peki, Mösyö Woldemar, bizi görmeye tekrar gelecek misiniz?" diye bağırdı Zinaida ve bir kez daha güldü.

"Neden her zaman gülüyor," diye düşündüm, hiç konuşmadan, ama arkamdan hiç de onaylamayan bir tavırla yürüyen Fyodor'la eve dönerken. Annem beni azarladı ve hayretini ifade etti. Beni prensesle bir arada böyle uzun süre ne tutabilirdi? Cevap vermeyip odama gittim. Aniden kendimi çok sıkıntılı hissettim... Ağlamamak için çok uğraştım... Askeri kıskanıyordum!

V

Yaşlı prenses, kendisinden hoşlanmayan annemi, söz verdiği gibi ziyaret etti. Karşılaşmaları sırasında ben yoktum, ama sofrada annem babama Prenses Zasyekin'in kendisine "*une femme très vulgaire*" göründüğünü, Prens Sergey için bir şeyler yapması ricalarıyla usandırıcı bulduğunu söyledi, sonu gelmez

davaları ve duruşmaları var gibiydi, "*des vilaines affaires d'argent*" ve çok baş belası bir kadın olmalıydı. Ama annem prensesi ve kızını ertesi gün yemeğe davet ettiğini ("ve kızını" sözlerini duyduğumda yüzümü tabağıma gömdüm), çünkü, her şeyden önce, komşumuz, hem de unvanlı bir komşumuz olduğunu da ekledi.

Bunun üzerine babam bu hanımın kim olduğunu şimdi hatırladığına dair annemi bilgilendirdi: gençliğinde çok soylu, ama boş ve gülünç bir adam olan son Prens Zasyekin'i tanıdığını; toplum içinde ona "*le Parisien*" dendiğini, çünkü uzun bir süre Paris'te yaşadığını; çok zengin olduğunu ama bütün servetini kumarda kaybettiğini ve sonra bilinmeyen bir nedenle –belki para için bile olabilirdi, ama öyle bile olsa çok daha iyisini seçebilirdi, diye ekledi babam soğuk bir gülümsemeyle– düşük rütbede bir subayın kızıyla evlendiğini ve bu evliliğin ertesinde borsada büyük paralarla oynadığını ve sonunda kendisini tamamen mahvettiğini anlattı.

"Umarım borç para istemez," dedi annem.

"Kuvvetle muhtemel," dedi babam sakince. "Fransızca konuşuyor mu?"

"Çok kötü."

"Hmmm. Her neyse, bu önemli değil. Sanırım kızını da davet ettiğini söyledin, değil mi? Çok büyüleyici ve kültürlü bir kız olduğunu söylediler bana."

"Ah, annesine çekmemiş öyleyse."

"Hayır, babasına da çekmiş olamaz," dedi

babam. "O da çok kültürlü bir adamdı, ama aptaldı."

Annem iç çekti ve kendi düşüncelerine döndü. Babam başka kelime etmedi. Bu konuşma sırasında kendimi çok rahatsız hissettim.

Yemekten sonra bahçeye çıktım, ama bu kez silahsız. Kendi kendime Zasyekinler'in bahçesine yaklaşmamaya söz vermiştim, ama denetleyemediğim bir güç beni oraya yöneltti; hem boş yere de değil. Zinaida'yı gördüğümde çite daha yeni varmıştım. Bu kez yalnızdı. Elinde bir kitapla, patika boyunca yavaş yavaş yürüyordu. Beni fark etmedi. Neredeyse yanımdan geçip gitmesine izin verecektim, ama aniden kendimi topladım ve öksürdüm. Arkasını döndü, ama durmadı. Eliyle yuvarlak hasır şapkasının geniş mavi kurdelesini geriye attı, bana baktı, nazikçe gülümsedi ve bakışlarını tekrar kitabına çevirdi.

Kepimi çıkardım ve ayaklarımı bir süre sürüdükten sonra, kalbim kederle dolu yürüdüm. "*Que suis-je pour elle?*" diye düşündüm (Tanrı bilir neden) Fransızca.

Arkamda tanıdık ayak sesleri duydum. Arkamı dönüp baktım ve her zamanki hızlı, hafif adımlarıyla bana doğru yürümekte olan babamı gördüm. "Genç prenses bu mu?" diye sordu bana.

"Evet."

"Yaa! Onu tanıyor musun?"

"Bu sabah onu annesinin evinde gördüm."

Babam durdu ve topuklarının üzerinde sertçe dönerek gitti. Zinaida'yla göz göze gel-

diğinde, nazikçe önünde eğildi. Zinaida da biraz şaşırınış görünmesine rağmen eğildi ve tekrar kitabına döndü. Onun gözleriyle babası nasıl izlediğini gördüm. Babam her zaman çok farklı giyinirdi, sade ve kendine özgü bir tarzda, ama daha önce bana hiç bu kadar şık görünmemişti. Hem daha önce hiç, gri şapkasının zamanın dokunamadığı kıvırcık saçlarının üstüne bu kadar güzel oturduğunu da görmemiştim. Zinaida'ya doğru yürümeye yeltendim, ama o bana bakmadı bile. Tekrar kitabına döndü ve yürüyüp gitti.

VI

Bütün o geceyi ve ertesi sabahı bir tür sessiz ve donmuş bir acı içinde geçirdim. Kaydanov'u açıp çalışmaya çalıştım, ama geniş boşluklu satırlar ve ünlü ders kitabının sayfaları gözlerimin önünden boş yere geçti. "Julius Sezar'ın dikkat çekici bir cesareti vardı," sözlerini hiçbir şey anlamadan on kez kendi kendime okudum ve kitabı bir kenara fırlattım.

Akşam yemeğinden önce saçlarıma yeniden dikkatle pomat sürdüm, frağımı ve kravatımı yeniden giyindim.

"Bütün bu hazırlık ne için?" diye sordu annem. "Daha üniversitede bile değilsin ve Allah bilir sınavı geçebilecek misin! Ve kısa ceketin dikileli çok olmadı –onu atamazsın."

"Misafirler geliyor," diye mırıldandım, neredeyse umutsuzluk içinde.

"Ne saçmalık! Gerçekten misafirler!"

Susmak zorunda kaldım. Ceketimi kısa ceketle değiştirdim, ama kravatımı çıkarmadım.

Yaşlı prenses ve kızı akşam yemeğinden yarım saat önce göründü. Yaşlı kadın, daha önce de üzerinde gördüğüm yeşil elbisesinin üstüne sarı bir şal almış ve ateş renkli kurdeleleri olan eski moda bir başlık giymişti. Hemen faturaları ve borçları hakkında konuşmaya, yoksulluğundan şikayet etmeye ve sızlanmaya başlandı; açıkça tamamen teklifsizdi. Her zamanki gibi gürültüyle enfiye çekti ve her zamanki gibi sandalyesinde rahat oturamayarak kıpırdandı durdu. Bir prenses olduğu kafasına girmemişe benziyordu.

Öte yandan, Zinaida çok resmi, neredeyse kibirliydi –gerçek bir prenses. Yüzü soğukça, hareketsiz ve ciddiydi. Bildiğim bakışlardan ve gülüşten eser bile göremiyordum, ama bu yeni durumda bile bana hâlâ çok güzel görünüyordu. Solgun mavi çiçekli ince bir *barège* elbise giymişti. Saçları İngiliz tarzında uzun bukleler halinde yanaklarına iniyordu. Bu tarz yüzündeki soğuk ifadeye çok iyi gidiyordu. Babam yemek boyunca onun yanında oturdu ve her zamanki zarif ve sakin kibarlığıyla komşusunu eğlendirdi. Ara sıra, onun yüzüne baktı ve zaman zaman Zinaida ona baktı –ama çok tuhaf bir şekilde, neredeyse düşmanca. Fransızca sohbet ediyorlardı. Zinaida'nın aksanının pürüzsüzlüğünden şaşkınlığa düştüğümü hatırlıyorum.

Yemek sırasında yaşlı prenses önceki gibi

davrandı, teklifsizce çok yedi ve yemekleri övdü. Annem onu açıkça sıkıcı buluyor ve ona bir çeşit mutsuz horgörüyle karşılık veriyordu. Ara sıra babam biraz kaşlarını çatıyordu.

Annem Zinaida'yı da sevmemişti. "Korkunç kibirli görünüyor," dedi ertesi gün. "Acaba bu kadar gururlu olacak neyi var, *avec sa mine de grisette*?"

"Besbelli sen hiç Fransız işçi kızı görmemişsin," dedi babam.

"Tanrı'ya şükür ki hayır."

"Evet, gerçekten, Tanrı'ya şükür; sadece böyle bir durumda onlar hakkında nasıl bilgi edinebilirsin?"

Bana gelince, Zinaida anlamlı bir şekilde bana en ufak bir ilgi göstermedi.

Yemekten az sonra yaşlı prenses gitmek için hazırlanmaya başladı.

"Sizin iyi kalpli yardımlarınızı ve himayelerinizi ümit edeceğim, Maria Nikolayevna ve Piyotr Vassiliç," dedi cansız bir şekilde annemle babama. "Bir insan ne yapabilir? Zaman... ama her şey bitti ve ben buradayım, bir prenses..." ve huzursuz bir kahkahayla ekledi, "...yiyecek bir şey olmayınca unvanın hiçbir anlamı yok!"

Babam gösterişli bir reverans yaptı ve salonun kapısına kadar kendisine eşlik etti. Orada duruyordum, küçük kısa ceketimin içinde, ölüme mahkum bir mahpus gibi yere bakarak. Zinaida'nın bana karşı davranışı beni bütünüyle öldürmüştü. Ama yanımdan geçerken, yüzü eski sıcak ifadesine bürünerek, benim şaşkınlığım içinde, çabucak fısıl-

dadı, "Saat sekizde bizi görmeye gelin, duydunuz mu? Beni hayal kırıklığına uğratmayın."

Ellerimi havaya kaldırdım, ama o çoktan beyaz eşarbını başına sararak gitmişti.

VII

Saat tam sekizde, üstümde frağım ve saçlarım züppece taralı, yaşlı prensesin oturduğu kulübenin salonuna yürüdüm. Yaşlı uşak bana ters bir bakış fırlattı ve isteksizce sıradan kalktı.

Oturma odasından kulağıma neşeli sesler geldi. Kapıyı açtım ve hayret içinde kalakaldım. Odanın ortasında bir sandalyede, elinde bir erkek şapkasıyla genç prenses oturuyordu. Beş genç adam sandalyenin etrafını çevirmişlerdi. Ellerini şapkanın içine sokmaya çalışıyorlar, ama prenses şapkayı zaman zaman sertçe sallayarak başlarının üstünde tutuyordu. Beni görmesiyle bağırdı, "Durun durun, bir misafir daha! Ona da bir bilet vermeliyiz!" dedi ve sandalyeden hafifçe sıçrayarak, beni ceketimin kolundan çekti.

"Gel buraya," dedi, "neden orada öyle duruyorsunuz? Mösyöler, tanıştırayım? Bu Mösyö Woldemar, komşumuzun oğlu ve bunlar da..." diye ekledi bana doğru dönüp, adlarını söyledikçe misafirleri işaret ederek, "Kont Malevski, Doktor Luşin, şair Maydanov, emekli Kaptan Nirmatski, süvari Byelovzorov, –ki kendisini zaten tanıyorsunuz– hepiniz arkadaş olursunuz, umarım."

O kadar şiddetli şaşırmıştım ki eğilmedim bile. Dr. Luşin bahçede beni acımasızca aşağılayan aynı esmer adamdı. Öbürlerini tanımıyordum.

"Kont," diye devam etti Zinaida, "Mösyö Woldemar'a bir bilet verin."

"Bu adil değil," dedi kont, hafif bir Polonya aksanıyla. Koyu renk saçları, etkileyici kahverengi gözleri, küçük, dar beyaz burnu ve ufacık bir ağzın üstünde ince bıyıklarıyla çok yakışıklı biriydi ve modaya uygun giyinmişti. "Bu beyefendi bizim ceza oyunumuzda yer almamıştı."

"Bu adil değil," dedi Byelovzorov ve kırk yaşlarında, suratı korkunç çiçek bozuğu, zenci gibi kıvırcık saçlı, hafif eğik çarpık bacaklı, apoletsiz ve düğmeleri çözük günlük asker ceketi giyen emekli kaptana hafifçe eğilerek.

"Bileti verin diyorum size," diye tekrarladı prenses. "Nedir bu? Bir isyan mı? Mösyö Woldemar ilk kez burada ve bu günlük kurallar ona uygulanmaz. Mızmızlanmak yok; bileti verin, bu benim isteğim."

Kont omuzlarını silkti, ama başını boyun eğmeyle salladı, beyaz parmaklarının arasına bir kalem aldı, bir kâğıda uzanıp yazmaya başladı.

"En azından Mösyö Woldemar'a ne yaptığımızı anlatabilir miyim?" diye başladı Luşin iğneleyici bir sesle. "Yoksa yolunu kaybedecek. Görüyorsunuz ya, genç adam, bir ceza oyunu oynuyoruz. Prenses ceza olarak kaybetmeli ve kazanan, şanslı bileti çeken her

kimse, onun elini öpmeye hak kazanacak. Ne söylediğimi anladınız mı?"

Ona sadece baktım ve prenses tekrar sandalyesine oturup bir kez daha şapkayı sallamaya başladığında şaşkınlık içinde durmaya devam ettim. Herkes ona doğru hareket etti, öbürleriyle birlikte ben de.

"Maydanov," dedi prenses, uzun boylu, ince yüzlü, küçük miyop gözlü ve çok uzun siyah saçlı genç bir adama, "siz, bir şair olarak, yüce gönüllü olmalı ve Mösyö Woldemar'ın bir yerine iki şansı olması için biletinizi ona vermelisiniz." Ama Maydanov saçlarını geriye doğru atarak başını salladı.

Ben elini şapkaya en son sokacak kişiydim ve bileti alınca açtım. Aman Tanrım! "Öpücük" kelimesini gördüğümde neler hissetmedim!

"Öpücük!" diye haykırmaktan kendimi alamadım.

"Bravo, kazandı," diye bağırdı prenses. "Çok memnun oldum."

Sandalyeden kalktı ve gözlerimin içine öylesine tatlı ve aydınlık baktı ki neredeyse kalbim duracaktı. "Ya siz memnun musunuz?" diye sordu bana.

"Ben mi?" diye kekeledim.

"Biletinizi bana satın," diye aniden kulağıma fısıldadı Byelovzorov. "Size yüz ruble veririm."

Askere öyle hiddetli baktım ki Zinaida ellerini çırptı ve Luşin haykırdı. "Oh, pekâlâ! Ama..." diye ekledi, "törenin efendisi olarak, bütün kurallara uyulduğunu tespit etmem

gerek. Mösyö Woldemar, dizlerinizin üzerine çökün. Kural bu."

Zinaida sanki beni daha iyi görmek ister gibi, başı hafifçe bana eğilmiş olarak önümde durdu ve ciddi bir tavırla elini bana uzattı. Her şey belirsizleşti. Ben sadece tek dizimin üzerine eğilmek istemiştim ama her ikisinin üzerine düştüm ve dudaklarımla Zinaida'nın parmaklarına öyle beceriksizce dokundum ki, burnumun ucunu onun tırnağına batıracaktım.

"Mükemmel!" diye bağırdı Luşin ve kalkmama yardım etti.

Oyun devam etti. Zinaida beni yanına oturttu ve kim bilir ne cezalar düşündü! Başka şeylerin yanı sıra bir heykel gibi durmalıydı, iğrenç Nirmatski'yi kaidesi olarak seçti, ona yere eğilmesini ve daha sonra başını kendi göğsüne bastırmasını söyledi. Kahkahalar bir an bile durmadı. Bana gelince, ciddi bir taşra evinin ağırbaşlı havasında büyümüş yalnız bir çocuk olarak, bütün bu gürültü ve heyecan, bu denetlenmeyen neşe, kendimi bu yabancılarla birlikte içinde bulduğum yeni, acayip ilişkiler, hepsi doğrudan beynime girdi: Kendimi sarhoş hissettim –sert bir şarap gibiydi.

Öbürlerinden çok daha gürültülü bir şekilde gülmeye ve gevezelik etmeye başladım, öyle ki yan odada danışmak üzere Avukatlık Bürosu'ndan gelen bir görevliyle oturan yaşlı prenses bile bana bakmaya geldi. Ama öylesine mutluydum ki suçluluk hissetmiyordum. Bana yöneltilen alaylar ya da ters bakışlar

umurumda bile değildi. Zinaida beni kayırmaya devam etti ve beni yanından hiç ayırmadı. Bir ceza sırasında onun yanında oturmak zorunda kaldım, her ikimiz de aynı ipek eşarbın altındaydık; "sırrımı" ona açmayı düşündüm. Her ikimizin de başının nasıl da aniden mis kokulu, neredeyse saydam bir karanlık içine gömüldüğünü ve gözlerinin bu karanlıkta nasıl da yumuşakça parladığını hatırlıyorum. Aralanmış dudaklarının arasından çıkan sıcak nefesi duyuyor, dişlerinin parıltısını görüyordum ve saçlarının beni nasıl yaktığını da hatırlıyorum. Çıtım çıkmıyordu. Gizemli ve kurnazca gülümsüyordu ve sonunda şöyle fısıldadı, "Nasıl?" Ama ben sadece kızardım ve gülerek öte yana döndüm ve güç bela nefes alabildim.

Cezalardan sıkıldık ve "Boncuk" oynamaya başladık. Parmaklarıma sert ve güçlü şaplaklar indiğinde nasıl da büyük bir neşe hissettiğimi ve daha sonra sanki hiç umursamıyormuş gibi davrandığımı ve onun benimle nasıl da dalga geçtiğini ve uzanmış ellerime dokunmadığını hatırlıyorum. Ya o gece yaptığımız şeyler! Piyano çaldık, şarkı söyledik, dans ettik, çingeneler gibi davrandık. Nirmatski bir ayı gibi giyindi ve tuzlu su içmek zorunda kaldı. Kont Malevski bize çeşitli iskambil kâğıdı numaraları gösterdi ve –bütün kâğıtları karıştırdıktan sonra– kendi kendine iskambil oynadı ve Luşin "onu tebrik etme şerefine erişti." Maydanov siyah kapak üzerine başlığı kan kırmızı harflerle yazılı bastırmak istediği şiir kitabı *Katil*'den parçalar okudu (o

sıralar romantik dönemin zirvesiydi). Memurun başlığını dizinden çaldık ve fidye olarak onu Kazak dansı yapmaya zorladık. Yaşlı Vonifaty'ye başlık taktık ve genç prenses bir erkek şapkası giydi... Böylece devam ettik.

Byelovzorov kendi köşesinde kaş çatarak ve dik dik bakarak durdu. Bazen gözleri kanlanıyor, yüzü kızarıyor ve her an üstümüze atılıp bizi saman tozu gibi dağıtacakmış gibi bakıyordu. Ama prenses zaman zaman ona gülümsüyor, parmağını sallıyordu ve o da bir kez daha köşesine çekiliyordu.

En sonunda tamamiyle tükendik. Her şeye dayanabilen (hiçbir gürültü onu rahatsız etmiyora benziyordu) yaşlı prenses bile kendini biraz yorgun hissetmeye başladı ve odasına çekilip dinlenmeye karar verdi. Gece yarısına doğru akşam yemeği getirildi. Yemek bir parça bayat, kuru peynir ve bana herhangi bir börekten çok daha lezzetli görünen bir tür küçük, soğuk jambon köftelerinden oluşuyordu. Sadece bir şişe, o da ne olduğu belirsiz, şarap vardı. Şişe koyu renkli ve geniş boyunluydu ve içindeki şarap belli belirsiz bir pembeydi; gerçekte, kimse şarap içmedi. Çok yorgun ama mutlu bir şekilde, düşe kalka, kulübeden ayrıldım. Ben ayrılırken Zinaida elimi sıktı ve gene gizemli bir şekilde güldü.

Akşam havası rutubetli ve ağırdı. Fırtına toplanıyor gibiydi, kara bulutlar büyüyor ve gökyüzünde, sisli hatlarını gözle görülür bir şekilde değiştirerek yavaşça hareket ediyordu, hafif bir rüzgâr karanlık ağaçlarda ara vermeksizin titriyor ve ufkun ötesinden bir

yerlerden gök gürültüsünün boğuk sesi geliyordu, sanki kendi kendine kızıyor gibiydi.

Arka merdivenlerden odama girdim. Uşağım yerde uyuyordu ve ben onun üzerinden atlamak zorunda kaldım. Uyandı, beni gördü, annemin gene bana kızdığını anlattı ve yeniden beni alması için onu göndermek istediğini, ama babamın onu engellediğini söyledi. (Asla anneme iyi geceler dilemeden ve onun hayır duasını almadan yatağa girmezdim.)

Ama yapılacak bir şey yoktu! Uşağıma soyunup yatacağımı söyledim ve sonra mumu söndürdüm. Ama soyunmadım ve yatmadım. Bir sandalyeye oturdum ve uzunca bir süre büyülenmiş gibi oturduğum yerde kaldım. Hissettiğim çok yeni, çok tatlı bir şeydi. Kıpırdamadan, etrafa bakmadan ve çok yavaş nefes alarak oturdum; sadece zaman zaman bazı şeyleri hatırlayarak güldüm, ya da âşık olduğum düşüncesiyle dondum kaldım –işte buydu– bu aşktı. Zinaida'nın yüzü karanlıkta usulca önümde dolaştı, uçuştu, ama gözden kaybolmadı. Dudaklarında yine aynı gizemli gülümseme vardı: gözleri bana bakıyordu, biraz yana eğik, sorgulayıcı, şefkatli, dalgın, ben ayrılırken baktığı gibi.

En sonunda kalktım, parmak uçlarıma basa basa yatağıma gittim ve soyunmadan, sanki bütün varlığımı dolduran şeyi ani bir hareketle rahatsız etmekten korkuyormuşum gibi başımı dikkatlice yastığa koydum.

Yattım, ama gözlerimi kırpmadım bile. Çok geçmeden odayı sürekli aydınlatan zayıf ışıkları fark ettim. Kalkıp pencereye baktım.

Pencerenin çerçevesi, pencere camlarını gizemli ışığıyla belirginleştirmişti. "Fırtına," diye düşündüm ve haklıydım. Bu bir fırtınaydı, çok çok uzakta, öyle ki şimşekler duyulmuyordu bile; sadece solgun, uzun çatallı şekli gökyüzünde aralıksız olarak çakıyordu; ama ölmekte olan bir kuşun kanadı kadar bile titremiyor ve seğirmiyordu bu çakış.

Ayağa kalktım, pencereye gittim ve sabaha kadar orada durdum... şimşekler bir an için bile kesilmedi. Köylülerin Serçe Akşamı dediği akşamlardandı. Gözümü dikip baktım ve kendimi görüntüden ayıramadım. Bu sessiz şimşek, bu kontrol edilen ışık, içimde cayır cayır yanan sessiz ve gizli ateşlere bir yanıt gibiydi. Gün ağarmaya başladı. Gök kızıla boyanmıştı. Güneş doğarken, şimşek çakışları daha da seyrekleşti ve en sonunda kesildi, doğan günün berrak ışığında boğuldu. Ve benim içimdeki şimşekler de öldü. Kendimi yorgun ve huzurlu hissettim, ama Zinaida'nın şimdi daha sakin görünse de, görüntüsü hâlâ ruhumun üzerinde zafer edasıyla sallanıyordu. Bataklık çimleri arasından yükselen bir kuğu gibi, çevresini saran sevimsiz şekillerden sıyrılarak öne çıkmıştı ve ben, uykuya dalarken, güvenen bir tapınmayla ona son bir kez tutunmak istedim.

Ah, tatlı hisler, yumuşak sesler, harekete geçirilen ruhun yavaş yavaş durulması ve güzelliği; aşkın ilk yumuşak, dokunaklı neşelerinin eriyen mutluluğu –neredesiniz? Neredesiniz?

VIII

Ertesi sabah, kahvaltıya indiğimde, annem beni azarladı –ama beklediğim kadar çok değil– ve önceki geceyi nasıl geçirdiğimi anlattırdı. Birçok ayrıntıyı atlayarak, kısaca karşılık verdim ve her şeyin tamamen masum görünmesine çalıştım.

"Ne olursa olsun, onlar hiç de *comme il faut* değil," diye görüşünü belirtti annem, "ve sınavlarına çalışmak yerine böyle bir toplulukla zaman harcamanı istemem."

Annemin benim çalışmalarıma ilgisinin bu birkaç kelimeyle sınırlı kalacağını bildiğimden, ona cevap vermenin gereksiz olduğunu düşündüm, ama kahvaltıdan sonra, babam koluma girdi ve beni bahçeye çıkararak, Zasyekinler'de gördüğüm her şeyi ayrıntılı olarak anlattırdı.

Babamın, üzerimde tuhaf bir etkisi vardı ve ilişkimizin kendisi de tuhaftı. Eğitimimle nadiren ilgilenir, ama duygularımı asla incitmezdi; özgürlüğüme saygı gösterirdi; bana, net bir şekilde söylenebilirse nezaket gösterirdi; ancak ona çok yaklaşmama asla izin vermezdi. Onu seviyordum, ona tam anlamıyla hayrandım; o, benim için ideal erkekti –ve Tanrı bilir onun alıkoyan elinin varlığını sürekli hissetmeseydim nasıl da tutkuyla bağlanırdım ona. Buna rağmen, istediği zaman, tek bir kelimeyle, tek bir hareketle, derhal kendisine tamamen güvenmemi sağlayabilirdi. Ruhum açılırdı; akıllı bir arkadaşla, hoşgörülü bir kılavuzla konuşur gibi konu-

şurdum onunla... ve sonra, ansızın, beni başından savardı, eli beni tekrar bir kenara iterdi –yumuşakça ve kibarca– ama yine de, iterdi.

Bazen üzerine neşeli bir hal gelir ve böyle anlarda benimle hoplayıp zıplamaya hazır, tıpkı bir çocuk gibi coşkulu olurdu. Şiddetli fiziksel egzersizlerin hepsinden hoşlanırdı.

Bir kere, sadece bir kere, beni öylesine şefkatle okşadı ki neredeyse ağlayacaktım... sonra neşesi ve müşfikliği hiç iz bırakmadan kayboldu. Ama bu olay bana gelecekle ilgili bir umut vermedi. Bütün bunları rüyamda görmüşüm gibiydim. Bazen onun aydınlık, yakışıklı, akıllı yüzünü seyrederdim... İçim titrer, bütün varlığım ona yönelirdi... sonra, sanki içimden geçenleri hissetmiş gibi yanağıma bir fiske vururdu sonra ya yanımdan ayrılır, ya başka bir şey yapmaya başlar ya da aniden sadece kendi bildiği bir şekilde donuklaşırdı. Hemen kendi içime büzülür ve soğuklaşırdım. Bana karşı nadir nazik halleri, asla benim dile getirilmeyen ama apaçık ricalarıma bir karşılık değildi. Hep, hiç beklenmedik anlarda olurdu. Daha sonraları, babamın kişiliği hakkında düşündüğümde, ne benimle ne de aile hayatıyla ilgili bir şeyi umursamadığı sonucuna vardım; sevdiği tamamen farklı bir şeydi, onun zevk arzusunu tamamen tatmin eden farklı bir şey. "Alabileceklerini kendin al ve başkalarının seni avuçlarının içine almalarına izin verme; kendine ait olmak, yaşamda esas mesele budur," demişti bir keresinde bana. Bir başka

sefer, o sıralar genç bir demokrat olarak, onun huzurunda bir özgürlük tartışmasına giriştim. O gün benim "iyi" dediğim günlerinden biriydi; o zaman insan onunla her şeyi konuşabilirdi.

"Özgürlük," diye tekrarladı. "Bir insanı neyin gerçekten özgür kıldığını biliyor musun?"

"Ne?"

"İrade, kendi iraden ve o sana güç verir ki; bu, özgürlükten yeğdir. Nasıl isteyeceğini bil, o zaman özgür olursun, kendi kendinin efendisi de olursun."

Her şeyden önce babam yaşamak istiyordu... ve yaşadı da. Belki de "yaşamdaki şey"den yararlanması için çok vakti olmadığını sezmişti; kırk iki yaşında öldü.

Babama Zasyekinler'e yaptığım ziyaret hakkında ayrıntılı bir izahat verdim. Bir sıraya oturarak, yarı dikkatli, yarı dalgın beni dinledi, binici kırbacıyla kuma bir şeyler çiziktirerek. Zaman zaman hafifçe güldü, bana acayip, parlak ve neşeli bir edayla baktı ve kısa sorular ve sert cevaplarla beni kışkırttı. İlk başlarda Zinaida'nın adını güçlükle ağzıma alıyordum, ama kendimi tutamadım ve ona övgüler düzdüm. Babam sadece gülümsemeye devam etti; neredeyse düşünceli bir hal almıştı; gerindi ve ayağa kalktı.

Evden ayrılırken atının eyerlenmesini emretmiş olduğunu hatırladım. Çok iyi bir biniciydi ve en vahşi atı bile ehlileştirebilirdi.

"Ben de sizinle geleyim mi baba?" diye sordum.

"Hayır," diye karşılık verdi, yüzü her zamanki iyiliksever aldırmazlığına bürünmüştü. "Gitmek istiyorsan yalnız git ve arabacıya gelmeyeceğimi söyle."

Bana sırtını döndü ve hızla uzaklaştı. Gözlerimle onu izledim. Bahçe kapısının ardında gözden kayboldu. Çalılığın üzerinden şapkasını gördüm: Zasyekinler'in evine gitti.

Orada bir saatten fazla durmadı. Daha sonra şehre gitti ve akşama kadar orada kaldı.

Akşam yemeğinden sonra ben Zasyekinler'e gittim. Oturma odasında sadece yaşlı prenses vardı. Beni görünce örgü şişiyle başlığının altından başını kaşıdı ve aniden onun için bir dilekçe yazıp yazamayacağımı sordu.

"Memnuniyetle," diye karşılık verdim ve bir sandalyenin kenarına iliştim.

"Harflerin güzel ve büyük olmasına dikkat edin," dedi prenses, aceleyle karalanmış bir kâğıt parçasını bana uzatarak.

"Bugün yapabilir misiniz, sevgili bayım?"

"Bugün yazarım madam."

Yan odanın kapısı hafifçe aralandı. Boşluktan Zinaida'nın yüzü göründü –solgun, düşünceli, saçları dikkatsizce arkaya atılmış. Bana büyük, soğuk gözlerle baktı ve kapıyı yavaşça kapadı.

"Zina diyorum, Zina," dedi yaşlı kadın. Zinaida cevap vermedi. Yaşlı kadının dilekçesini aldım ve bütün gece onunla uğraştım.

IX

O günden sonra "tutkum" başladı. O zaman yaşadığım şeyi hatırlıyorum da, bir insanın ilk resmi görevine atandığında hissetmesi gereken şeye benziyordu. Basit bir genç adam değildim artık; âşık biriydim. Tutkumun o gün başladığını söyledim, çilemin de o gün başladığını eklemeliyim. Zinaida'nın yokluğunda eriyordum: Konsantre olamıyor, en basit şeyleri bile yapamıyordum. Günler boyunca sadece onu şiddetle düşünmekten başka bir şey yapmıyordum. Gittikçe eriyordum, ama varlığı beni rahatlatmıyordu. Kıskanıyordum ve kendimi değersiz hissediyordum. Aptalcasına somurtuk, aptalcasına aşağılıktım; yine de karşı konulmaz bir güç beni ona itiyordu ve odasının kapısından her zaman istem dışı bir mutluluk titremesiyle içeri giriyordum.

Zinaida ona âşık olduğumu hemen tahmin etti, ama ben bunu gizlemek niyetinde değildim. Tutkum onu eğlendiriyordu. Benimle eğleniyor, oynuyor ve bana işkence ediyordu. Bir başkasının en büyük sevinçlerinin ve en derin acılarının yegane kaynağı, keyfî ve sorumsuz kaynağı olmak çok tatlıydı. Zinaida'nın ellerinde yumuşak hamur gibiydim; sadece ben ona âşık olmamıştım. Evi ziyaret eden adamların hepsi sırılsıklam âşıktı ve o, onları gergin bir iple ayaklarının dibinde tutuyordu. Onların içinde değişik umutlar ve korkular uyandırmayı, onları kaprislerine göre eğip bükmeyi eğlenceli buluyordu. Buna, "in-

sanları birbirine tokuşturmak" diyordu; direnmeyi akıllarına bile getirmiyorlardı, aksine ona seve seve boyun eğiyorlardı. Onun baştan ayağa canlı ve güzel varlığında, kurnazlık ile ilgisizliğin, hile ile saflığın, kibarlık ile neşenin özellikle büyüleyici bir karışımı vardı. Yaptığı ve söylediği her şeyde, her hareketinde anlatılması zor, zarif bir büyü vardı. Her şey onun içinde oynayan yaşamın yegane garip gücünü ifade ediyordu. Yüzü de sürekli değişiyordu. O da oyuna dahildi. Hemen hemen aynı anda alaycı, düşünceli ve tutkulu görünüyordu. Sonsuz çeşitlilikte duygular, hafif ve hızlı, rüzgârlı bir yaz gününde birbirini takip eden bulutların gölgeleri gibi gözlerinde ve dudaklarında birbirlerini kovalardı. Hayranlarının her biri ona gerekliydi. Bazen "benim vahşi hayvanım" ya da kısaca "benim" dediği Byelovzorov onun için seve seve kendini ateşe atardı. Zekâsına ya da diğer özelliklerine bakmadan, başkalarının sadece konuştuğunu belirterek, sürekli ona evlenme teklif ediyordu. Maydanov onun ruhundaki şiirsel damara hitap ediyordu; neredeyse bütün yazarlar gibi doğuştan soğuk olan Maydanov, ona taptığına dair onu ve belki de kendisini, coşkuyla temin ediyordu. Onun şerefine sonsuz şiirler yazıyordu ve aynı anda hem sahte, hem içten olan bir heyecanla bu şiirleri okuyordu. Zinaida ona sempati duyuyor ve aynı zamanda onunla hafiften alay ediyordu. Ona gerçekten inanmıyordu ve iç dökmelerini bir süre dinledikten sonra ona Puşkin okumasını ya da ortadan kaybolmasını söylüyordu.

Konuşmasında öylesine sinik olan iğneleyici Doktor Luşin onu en iyi tanıyandı ve onu, hem yüzüne karşı hem de arkasından saldırmasına rağmen herkesten daha çok seviyordu. Zinaida ona saygı duyuyor, ama ona kıymamazlık etmiyordu ve bazen tuhaf, kötü niyetli bir zevkle, bütün gücünü üzerinde hissetmesini sağlıyordu. "Ben flörtçüyüm. Benim kalbim yok. Bende bir oyuncunun tabiatı var," demişti ona bir keresinde benim yanımda. "Pekâlâ o zaman. Elinizi bana verin, ona bir iğne batıracağım ve bu genç adamın önünde kendinizi mahcup hissedeceksiniz. Bu canınızı acıtacak ve hâlâ gülebilecek kadar iyi huylu olacaksınız, Bay Doğru," Luşin kızardı, arkasını döndü, dudaklarını ısırdı, ama en sonunda elini uzattı. Zinaida eline iğneyi batırdı ve o gülmeye başladı, Zinaida da güldü ve iğneyi biraz daha batırdı ve aciz bir şekilde sağa sola dönen gözlerinin içine bakmaya devam etti.

Hepsinin içinde en az Zinaida ile Kont Malevski arasındaki ilişkiyi anlayabiliyordum. Malevski güzel görünüşlü, akıllı ve kurnazdı, ama onda yanlış olan bir şey vardı, belirsiz bir şey, benim gibi on altı yaşında bir çocuk için bile ortadaydı ve Zinaida'nın da bunu fark edip etmediğini merak ediyordum. Ama belki de bu yanlışlığı fark etmişti, ama bundan rahatsız olmuyordu. Düzensiz bir eğitim, garip huylar ve dostlar, annesinin daimi varlığı, evdeki yoksulluk ve düzensizlik... her şey, genç kızın tadını çıkardığı özgürlük başta olmak üzere, çevresine karşı üstünlük

duygularıyla birlikte, onda tuhaf, yarı kibirli bir tür dikkatsizlik ve özensizlik geliştirmişti. Ne olmuş olursa olsun, –Vonifaty şeker kalmadığını mı söylemişti, ya da belki de pis bir dedikodu etrafa yayılmıştı, ya da misafirler arasında bir kavga kopmuştu– onun bukleleri sallayıp sonra da "Saçma!" deyip konuyu nasıl da öylece kapattığını hatırlıyorum.

Ama, hatırlıyorum da, Malevski kurnaz bir tilki gibi ona sokulup, zarifçe sandalyesine yaslanarak, kendine güvenen ve yaltakçı küçük bir gülümsemeyle onun kulağına bir şeyler fısıldadığında kan beynime sıçrardı. O sırada Zinaida kollarını kavuşturur, dikkatle ona bakardı, daha sonra gülümseyip başını sallardı.

"Mösyö Malevski'yi kabul etmenizin nedeni nedir?" diye sordum ona bir keresinde.

"Ah, çok güzel minik bıyıkları var," diye karşılık vermişti. "Ve her neyse bu zaten sizin işiniz değil."

"Belki de onu sevdiğimi düşünüyorsunuz," dedi bana bir başka seferinde. "Hayır! Hor gördüğüm birini sevemem. Beni yönetecek birine ihtiyacım var, demek ki, Tanrım, böyle birisiyle hiç karşılaşamayacağım. Hiç kimsenin pençesine düşmeyeceğim, asla, asla."

"Bu hiç kimseyi sevmeyeceğiniz anlamına mı geliyor?"

"Peki ya siz? Sizi sevmiyor muyum?" dedi ve eldiveninin ucuyla burnuma hafifçe vurdu.

Evet, Zinaida benimle korkunç bir şekilde eğleniyordu. Üç hafta boyunca onu her gün

gördüm ve bana yapmadığı hiçbir şey kalmamıştı. Bizi çok nadir ziyaret ederdi ve bu konuda hiç de üzgün değildim. Bizim evimizde, genç bir hanımefendiye, bir prensese dönüşür ve bu da benim ondan utanmama neden olurdu. Anneme ağzımdan bir şey kaçırmaktan korkardım. Zinaida hakkında hiç de iyi düşünmez ve bizi onaylamadan seyrederdi. Babamdan o kadar ürkmezdim. Sanki beni hiç fark etmiyormuş gibi davranırdı ve onunla fazla konuşmazdı. Ama ne söylerse söylesin, bir şekilde özellikle akıllıca ve önemli görünürdü.

Ders çalışmayı, okumayı, hatta yürüyüşe çıkmayı ve ata binmeyi bırakmıştım. Bacağından bağlı bir böcek gibi sürekli tapınılan binanın etrafında dönüyordum. Sonsuza dek orada kalabileceğimi hissediyordum, ama bu imkânsızdı. Annem homurdanıyordu ve bazen Zinaida'nın kendisi beni kovalıyordu. O zaman kendimi odama kilitliyor ya da bahçenin sonuna kadar yürüyor, yüksek, taştan limonluğun kalıntıları üzerine tırmanıp, bacaklarımı yola bakan duvardan sarkıtıp, saatlerce bakarak, bakarak, ama hiçbir şey görmeyerek oturuyordum. Yakınımda, tozlu ısırgan otlarının üzerinde kelebekler tembel tembel kanat çırpıyordu. Arsız küçük bir serçe yarı kırılmış kırmızı bir kiremitin üzerine konuyor ve açılmış kuyruğuyla hiç durmaksızın kendi etrafında dönerek, cıvıltısıyla beni rahatsız ediyordu; arada sırada gaklayan ihtiyatlı kargalar huş ağacının yüksek, çıplak tepesinde oturuyordu; o sırada güneş ve rüzgâr

ağacın açılan dallarında nazikçe oyun oynuyor, Donskoy Manastırı'nın sakin ve üzgün çanları zaman zaman duyuluyordu ve ben oturuyor, bakıyor ve dinliyordum ve içinde her şeyi barındıran isimsiz bir duyguyla dolup taşıyordum. Bu duyguda keder ve neşe, geleceğe ilişkin bir önsezi, arzu ve hayat korkusu vardı. O sırada, bunların hiçbirini anlamıyor, içimde kaynayan bu hislerin hiçbirini adlandıramıyordum; ya da bunları tek bir isimle adlandırabilirdim: Zinaida ismiyle.

Ve Zinaida benimle kedinin fareyle oynaması gibi oynuyordu. Bazen benimle flört ediyordu –ve bu beni heyecanlandırıyor, eritiyordu. Kimi zaman, beni ansızın kendinden uzaklaştırıyordu –ve o zaman ben ona yaklaşmaya, ona bakmaya cesaret edemiyordum. Bir keresinde bana günlerce soğuk davrandığını hatırlıyorum. Cesaretim tamamen kırılmıştı. Aceleyle kulübeye çekmeceyle koşuşturur ve sonra, bir korkak gibi, yaşlı prensesle birlikte otururdum; o da inadına daha gürültücü ve şikayetçi olurdu. Mali işleri kötü gidiyordu ve yerel polisle iki davası vardı.

Bir keresinde bahçede ünlü çalılığı geçerken Zinaida'yı gördüm; her iki koluna yaslanmış, çimenlerde kıpırtısız oturuyordu. Oradan sessizce uzaklaşacaktım, ama aniden başını kaldırdı ve buyurgan bir şekilde beni yanına çağırdı. Donakaldım. İlk anda anlayamadım. Tekrar çağırdı. Anında çalılığın üzerinden atlayıp neşeyle ona doğru koştum, ama bir bakışıyla beni durdurdu ve kendisinden iki adım ötedeki patikayı gösterdi. Şaş-

kınlık içinde ve ne yapacağımı bilemeyerek, patikanın ucunda dizüstü çöktüm. Çok solgundu, her hareketi derin bir acıyı ve bitkinliği öylesine dışa vuruyordu ki, şiddetli bir sancı hissettim ve ister istemez mırıldandım: "Neyiniz var?"

Zinaida elini uzattı, bir avuç çimen kopardı, sıktı ve uzağa fırlattı.

"Beni çok seviyor musunuz?" diye sordu sonunda. "Seviyor musunuz?"

Cevap vermedim. Gerçekten de cevap vermek için bir nedenim yoktu.

"Evet!" dedi, bana eskisi gibi bakarak, "seviyorsunuz. Aynı gözler," diye ekledi; sonra düşünceli bir hale büründü ve elleriyle yüzünü kapattı. "Her şey bana korkunç geliyor," diye fısıldadı, "neden dünyanın öbür ucuna gitmiyorum! Dayanamıyorum, hiçbir şeyi düzeltemiyorum... ve beni bekleyen ne?.. Tanrım, çok perişanım!"

"Neden?" diye sordum ürkerek.

Zinaida cevap vermedi, sadece omuzlarını silkti. Dizlerimin üzerinde ilerledim ve büyük bir ıstırapla ona baktım. Her kelimesi kalbimi bir bıçak gibi parçalıyordu. O anda, sanırın kederini dindirecek olsaydı, canımı seve seve verebilirdim. Ona baktım ve neden bu kadar mutsuz olduğunu anlayamayarak, ansızın, hükmedilemez bir keder krizine tutulan onun neşelenmesi için yalvardım. Bahçenin içine doğru yürüdü ve sanki biçilmiş gibi yere düştü. Her taraf aydınlık ve yeşildi. Rüzgâr ağaçların yaprakları arasında mırıldanıyor ve zaman zaman ahududu saplarını

Zinaida'nın başına doğru eğiyordu. Bir yerde kumrular ötüyor, seyrek çimlerin üzerinde yapraktan yaprağa uçuşan arılar vızıldıyordu. Tepemizde gökyüzü mavi ve yumuşaktı, ama ben kendimi son derecede üzgün hissediyordum.

"Bana biraz şiir okuyun," dedi Zinaida kısık bir sesle ve bir dirseğinin üzerinde doğruldu. "Şiir okumanızı seviyorum. Tekdüze ve cansız okuyorsunuz, ama bunu umursamıyorum... bu gençlik. Bana *Georgia'nın Tepeleri*'ndeyi okuyun, ama önce oturun."

Oturdum ve *Georgia'nın Tepelerinde*'yi ezberden okudum.

"'Aşktan başka hiçbir şey yardım edemez,'" diye tekrarladı Zinaida benden sonra. "Bu şiirin yapabileceği bir şey. Bize varolmayan şeylerden söz eder, ki varolanlardan sadece çok daha güzel olmakla kalmaz, aynı zamanda gerçeğe daha benzerdir. 'Aşktan başka hiçbir şey yardım edemez' –yardım etmek istemezdi, ama o kendine de yardım edemez!" Yeniden suskunlaştı ve birden ayaklandı. "Hadi gidelim. Maydanov annemle birlikte. Bana şiirini getirdi, ama ben onu orada bıraktım. Kırılmıştır da, ama elden ne gelir? Bir gün anlayacaksınız... ama bana kızmayın."

Aceleyle elimi sıkıp çabucak öne ilerledi. Küçük eve döndük.

Maydanov bize yeni basılmış *Katil* adlı şiirini okudu, ama ben dinlemedim. Dört- ayaklı iambiklerini* tekdüze ve cansız okudu. Uyaklar, kızak çanları gibi, sahte ve tiz birbi-

* Bir şiir ölçüsü.

rini takip etti, bu sırada ben, son söylediklerinin anlamını kavramaya çalışarak, sadece Zinaida'ya bakıyordum.

"Yahut ihtimal ki gizli bir rakipti
Birden sihrini senin üzerine atan"

diye bağırdı Maydanov ansızın genizden gelen bir sesle ve Zinaida'yla gözlerimiz birleşti. O gözlerini kaçırdı ve hafîfçe kızardı. Kızardığını gördüm ve dehşetten donakaldım. Daha önce de onu kıskanıyordum, ama ne var ki o an onun âşık olduğu düşüncesi bir şimşek gibi çaktı beynimde: "Tanrım, o âşık olmuş!"

X

O andan itibaren esas azap başladı. Beynimi zorladım, her olasılığı düşündüm ve mümkün olduğunca gizli gizli, Zinaida'yı izledim. Halinde bir değişiklik vardı, bu ortadaydı. Uzun, yalnız yürüyüşlere çıkıyordu. Bazen ziyaretçilerini görmeyi reddediyordu. Saatlerce yalnız başına odasında oturuyordu. Daha önce bunları yapmazdı. Ansızın devasa bir anlayış geliştirdim ya da bana geliştirmişim gibi geldi.

"Acaba o mu? Belki de değildir," diye soruyordum kendi kendime, hayranları birer birer endişeyle aklımdan geçirerek. Gizliden gizliye Kont Malevski'nin diğerlerinden daha tehlikeli olduğunu düşünüyordum (her ne kadar bunu kabul etmek beni Zinaida'ya karşı utandırıyorduysa da).

Burnumun ucundan ötesini göremiyor-

dum ve muhtemelen gizliliğim kimseyi kandırmıyordu. Her nasılsa, Dr. Luşin, aklımdan geçenleri keşfetti. Laf aramızda, bu sıralar o da değişmişti. Daha da zayıflamıştı ve eskisi kadar çok gülmesine karşın, kahkahaları her nedense kısalmış, sahteleşmiş, daha keyifsizleşmişti. Önceleri hafif bir ironi ve yapmacık bir sinizmin olduğu yerde, şimdi denetleyemediği asabi bir alınganlık vardı.

"Neden sürekli buraya girip çıkıyorsun, genç adam?" dedi bir keresinde, ikimiz Zasyekinler'in misafir odasında yalnızken. Genç prenses yürüyüşten dönmemişti. İhtiyar hanımefendinin tiz sesi ilk katta çınlıyordu. Hizmetçi kızla kavga ediyordu. "Senin de ders çalışıyor olman lazım –henüz gençken– ama sen bunun yerine ne yapıyorsun?"

"Evde çalışıp çalışmadığımı bilemezsiniz," diye cevapladım, sadece kibirle değil, aynı zamanda biraz da şaşkınlıkla.

"Ne de çok iş yapıyorsun! Kafanda başka bir şeyler var. Ah, peki, tartışmayacağım... senin yaşında bu yeterince doğal, ama seçimin çok doğru değil. Bu evin nasıl bir ev olduğunu göremiyor musun?"

"Tam anlayamadım," dedim.

"Anlamadın mı? Bu senin için kötü. Seni uyarmayı görev kabul ediyorum. Benim gibi kimseler için –ihtiyar bekâr erkekler– buraya gelip gitmek çok iyi. Bize ne olabilir ki? Bizim derimiz kalınlaşmış; bize fazla bir şey yapamaz. Ama senin tenin hassas. Buradaki hava senin için sağlıklı değil. İnan bana, mikrop kapabilirsin!"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Söylediğimi. Şu an iyi misin? Normal bir durumda mısın? Şu anda hissettiklerinin senin için sağlıklı ve iyi olduğunu söyleyebilir misin?"

"Neden, ne hissediyorum ki?" dedim, kalben doktorun haklı olduğunu bilerek.

"Ah, genç adam, genç adam," diye devam etti doktor, sanki bu iki kelime benim için çok aşağılayıcı bir şey içeriyormuş gibi bakarak, "Böyle bir şeyi benim üzerimde denemenin faydası yok. Yahu, Tanrı seni korusun, kalbinde ne varsa hepsi hâlâ yüzünde yazılı. Ama her neyse, konuşmanın ne yararı var? Buraya ben kendim de gelmezdim eğer..." Doktor dişlerini sıktı, "...eğer kendim de deli olmasaydım. Beni hayrete düşüren şey şu; bu zekânla nasıl oluyor da çevrende olup bitenleri göremiyorsun?"

"Niçin, neler olup bitiyormuş?" diye karşılık verdim, dişe diş.

Doktor bir tür alaycı bir acımayla baktı bana.

"Ama benim için de söylenecek pek fazla bir şey yok," dedi, sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi. "Tek kelimeyle," diye ekledi, sesini yükselterek, "tekrarlıyorum, buradaki hava senin için kötü. Burayı seviyorsun –pekâlâ, nesini? Seralar da güzel kokar, ama insan oralarda yaşayamaz. Öğüdümü dinle ve tekrar Kaydanov'a geri dön."

İhtiyar prenses içeri girdi ve doktora diş ağrısından yakınmaya başladı. Ardından Zinaida göründü.

"İşte," diye bitirdi ihtiyar prenses. "Onu şiddetle azarlamalısınız. Bütün gün durmadan buzlu su içiyor. Şimdi bu ona iyi gelir mi, ciğerleri böyle zayıfken?"

"Bunu niçin yapıyorsunuz?" diye sordu Luşin.

"Niçin, buzlu su bana ne yapabilir ki?"

"Size ne mi yapabilir? Soğuk alıp ölebilirsiniz."

"Gerçekten mi? Pekâlâ, öyleyse olan olsun."

"Gerçekten mi? Anlıyorum, demek öyle," diye homurdandı doktor. İhtiyar prenses odadan çıktı.

"Evet, aynen öyle," diye tekrarladı Zinaida. "Hayat çok mu neşeli? Şöyle bir çevrenize bakarsanız... pekâlâ, hayat çok mu çekici? Anlamadığımı, bunu hissetmediğimi mi düşünüyorsunuz? Buzlu su içmekten zevk alıyorum ve siz ciddi ciddi bu tür bir hayatın bir anlık bir mutluluk için tehlikeye atılamayacağını iddia edebilir misiniz? Mutluluktan söz etmiyorum."

"Evet, anlıyorum," dedi Luşin. "Kapris ve bağımsızlık, sizin bütün varlığınız bu iki kelimede saklı. Bütün yaratılışınız bu iki kelimede ifade buluyor."

Zinaida gergin bir kahkaha attı. "Iskaladınız, sevgili doktorum. İyi bir gözlemci değilsiniz. Çok yavaşsınız. Gözlüklerinizi takın. Kaprisin zamanı değil. Kendinizle alay edin, benimle alay edin... ne kadar fazla olursa o kadar neşeli olur. Bağımsız olmaya gelince... Mösyö Woldemar," diye ekledi Zinaida ansı-

zın, ayağını yere vurarak, "Bu kadar üzgün görünmeye çalışmayın. Acınmaya katlanamam." Bizi odada yalnız bıraktı.

"Kötü, senin için kötü, buradaki hava, genç adam," dedi Luşin tekrar.

XI

Aynı akşam Zasyekinler'de her zamanki misafirler vardı. Ben de aralarındaydım. Maydanov'un şiiri tartışıldı. Zinaida şiiri tam bir içtenlikle övdü.

"Ama size bir şey söyleyeceğim," dedi Maydanov'a. "Ben şair olsaydım, daha değişik konularla ilgilenirdim. Belki bu tamamen saçma, ama bazen aklıma çok tuhaf fikirler geliyor, özellikle uyuyamadığım zamanlar, sabaha karşı gökyüzü pembeleşmeye ve grileşmeye başladığında. Ben, örneğin... bana gülmeyeceksiniz değil mi?"

"Hayır, hayır," diye bağırdık hep bir ağızdan.

"Ben," diye devam etti, kollarını kavuşturup uzaklara bakarak, "geceleyin ıssız bir ırmakta büyük bir teknedeki kızları betimlemek isterdim. Ay ışıldıyor; hepsi beyaz çiçek çelenkleriyle beyazlar içinde ve şarkı söylüyorlar yani, ilahi gibi bir şey."

"Anlıyorum, anlıyorum; devam edin," dedi Maydanov, anlamlı ve rüyadaymışcasına bir tonla.

"Ansızın bir gürültü oluyor, ırmak kıyısında gürültülü kahkahalar, meşaleler, zilli tefler. Baküs düşkünü bir kalabalık ırmak bo-

yunca şarkı söyleyip bağırıyor. Şimdi resmi çizmek sizin işiniz, Bay Şair, sadece meşalelerin kırmızı ve bol dumanlı olmasını istiyorum ve Baküs rahiplerinin gözlerinin çelenklerin altında parıldamalarını istiyorum ve çiçek çelenkleri karanlık olmalı ve panter derilerini, kadehleri ve altını unutmayın, çok altın olmalı."

"Altın nerede olmalı?" diye sordu Maydanov, uzun saçlarını arkaya atıp burun deliklerini şişirerek.

"Nerede mi? Omuzlarında, kollarında, bacaklarında, her yerde. Diyorlar ki antik dünyada kadınlar ayak bileklerine altın bilezikler takarlarmış. Baküs rahipleri teknedeki kızlara sesleniyorlar. Kızlar ilahi söylemeyi bırakmış. Devam edemiyorlar, ama karıştırmıyorlar da. Irmak onları kıyıya doğru götürüyor. Ve sonra ansızın, içlerinden biri yumuşakça yükseliyor. Bu çok güzel anlatılmalı. Ay ışığında nasıl da hafif hafif yükseldiği ve arkadaşlarının nasıl da korktukları. Kız, teknenin ucuna gelmiş. Baküs rahipleri çevresini sarmış ve onu hızla gecenin, karanlığın içine döndürüyorlar. Burada girdap gibi dönen duman bulutlarını ve bütün o kaosu çok iyi çizmelisiniz. Sadece çığlıkları duyulabiliyor ve o kızın çelengi ırmağın kıyısında bırakılıyor."

Zinaida sustu. "Ah, o âşık," diye düşündüm tekrar.

"Hepsi bu kadar mı?" diye sordu Maydanov.

"Hepsi!" diye cevapladı Zinaida.

"Bu bütün bir şiirin konusu olamaz," dedi gururla, "ama fikrini bir koşukta kullanacağım."

"Romantik üslupla mı?" diye sordu Malevski.

"Evet, elbette romantik üslupta. Byron'vari."

"Benim düşünceme göre Hugo, Byron'dan daha iyi," diye dikkatsizce söze girdi genç kont. "Daha ilginç."

"Hugo birinci sınıf bir yazar," diye karşılık verdi Maydanov, "ve dostum Tonkoşeyev, İspanyolca romanı *El Trovador*'da..."

"Ah, şu soru işaretlerinin tepeüstü olduğu kitap mı?" diye araya girdi Zinaida.

"Evet, İspanyolca'nın kuralı bu. Diyecektim ki Tonkoşeyev..."

"Ah, klasisizm ve romantizmle ilgili bir tartışmaya daha gireceksiniz," diye araya girdi Zinaida tekrar. "Onun yerine gelin bir oyun oynayalım."

"Ceza oyunu mu?" dedi Luşin.

"Hayır, ceza oyunu sıkıcı. Benzerlik oyunu oynayalım." (Zinaida bu oyunu kendisi uydurmuştu. Bir nesne belirlenecek ve herkes onu başka bir şeyle kıyaslayacaktı. En iyi benzerliği düşünen kişi ödülü kazanacaktı.) Pencereye yürüdü. Güneş daha yeni batmıştı. Gökyüzünde uzun kızıl bulutlar vardı.

"Şu bulutlar neye benziyor?" diye sordu Zinaida ve cevabımızı beklemeden: "Kleopatra'nın Antony ile buluşmaya gittiği altından geminin eflatun yelkenlerine benzediklerini düşünüyorum. Hatırlıyor musunuz, Mayda-

nov? Kısa bir süre önce anlatmıştınız bana," dedi.

Hepimiz, Hamlet'teki Polonius gibi, bulutların bize kesinlikle o yelkenleri anımsattığına ve hiçbirimizin daha iyi bir benzetme bulamayacağına karar verdik.

"O sırada Antony kaç yaşındaydı?" diye sordu Zinaida.

"Oh, hiç kuşkusuz genç olmalı," diye düşüncesini belirtti Malevski.

"Evet, genç," diye katıldı Maydanov güvenle.

"Affınızı rica ederim," diye bağırdı Luşin, "kırkını aşkındı."

"Kırkını aşkın," diye tekrarladı Zinaida, bakışlarını hızla ona çevirerek.

Çok geçmeden eve gittim. "O âşık," diye fısıldadı dudaklarım kendiliğinden, "ama kime?"

XII

Günler geçiyordu. Zinaida giderek daha tuhaf, daha anlaşılmaz oluyordu. Bir gün onu görmeye gittim ve onu, başını masanın keskin köşesine dayamış bir şekilde hasır koltuğunda otururken buldum. Kendini toparladı... Bütün yüzü gözyaşlarıyla sırılsıklamdı.

"Ah! Sen!" dedi zalim bir gülümsemeyle. "Buraya gel."

Ona doğru gittim. Elini başıma koydu, aniden saçlarımı kavradı ve bükmeye başladı.

"Acıyor," dedim sonunda.

"Ah, acıyor, öyle mi? Benim canımın acımadığını mı düşünüyorsun? Benim canım acımıyor mu?" diye tekrarladı.

"Ay!" diye bağırdı ansızın, saçımdan küçük bir tutam koparmış olduğunu görünce. "*Ne* yaptım ben? Zavallı Mösyö Woldemar."

Kopan tutamı dikkatle düzeltti, parmağına doladı ve onu küçük bir yüzüğe dönüştürdü.

"Saçını madalyonuma koyacağım ve onu takacağım," dedi, gözleri hâlâ yaşla doluydu. "Bu seni biraz rahatlatır belki... Ve şimdi, hoşça kal."

Eve döndüğümde nahoş şeylerle karşılaştım. Annem babamla işleri "tartışarak" halletmeye çabalıyordu. Annem bir şey yüzünden ona sitem ediyordu ve babam, alışkanlığı olduğu üzere, kibar ve soğuk suskunluklarla cevap veriyordu ve çok geçmeden evden gitti. Ne annemin ne söylediğini duyacak ne de dinleyecek havadaydım. Hatırladığım tek şey, olay sona erdiğinde, annem beni ders çalışmaya yolladı ve onun deyişiyle *une femme capable de tout* olan ihtiyar prensese yaptığım sık ziyaretlerden büyük hoşnutsuzlukla söz etti. Elini öpmek için eğildim (bir konuşmayı bitirmek istediğimde hep bunu yapardım) ve odama çıktım.

Zinaida'nın gözyaşları benim için tamamıyla çok fazlaydı. Açıkça ne düşüneceğimi bilmiyordum ve ben de ağlama noktasına gelmiştim. Ne de olsa, on altı yaşıma karşın hâlâ bir çocuktum. Byelovzorov kurnaz konta gi-

derek daha vahşice, bir kurdun bir kuzuya bakar gibi bakıp, gözünü dikse de, ben artık Malevski hakkında düşünmüyordum. Ama o sıralar hiçbir şey ya da hiç kimse hakkında bir düşüncem yoktu. Kendimi sonuçsuz düşüncelere kaptırmıştım ve sürekli gözden uzak yerleri yeğliyordum. Özellikle yıkık limonluğa sık gider oldum. Hatırlıyorum da, yüksek duvara tırmanıyor, kendimi duvarın üstüne yerleştiriyor ve böylesine bir acı, yalnızlık ve kedere tutulmuş bir delikanlı olarak, kendine acıma duygusuyla alt edilerek orada oturuyordum. Bu melankolik duygulardan nasıl da zevk alıyordum –onları nasıl da seviyordum.

Bir gün boşluğa bakıp, ahenkle çalan çanları dinleyerek duvarın üstünde oturuyordum. Ansızın bir şey geçti içimden, rüzgârın en nazik üflemesinden daha yumuşak, anca bir titreme, tıpkı zar zor farkına varılabilir bir nefes gibi, birinin varlığı duygusu. Aşağıya baktım. Aşağıda, yolda, açık gri elbisesi içinde, pembe güneş şemsiyesi omzunda, Zinaida hızlı hızlı yürüyordu. Beni gördü, durdu, hasır şapkasının kenarını kıvırarak, kadife gözlerini bana doğru kaldırdı.

"O kadar yukarıda ne yapıyorsun?" diye sordu acayip bir gülümsemeyle. "Sürekli," diye devam etti, "beni sevdiğini belirtiyorsun. Pekâlâ, öyleyse, beni gerçekten seviyorsan, benim yanıma yere atla."

Zinaida bu sözleri daha söylerken, sanki biri arkadan beni itmiş gibi, ben havadan yere düşüyordum. Duvar aşağı yukarı on dört

ayak yüksekliğindeydi. Ayaklarımla yere dokundum, ama çarpma o kadar kuvvetliydi ki dengemi sağlayamadım. Yüzüstü düştüm ve bir an için bilincimi kaybettim. Kendime geldiğimde, gözlerim hâlâ kapalıyken, Zinaida'yı yanımda hissettim.

"Benim sevgili çocuğum," diyordu üzerime eğilerek ve sesi şefkatli bir endişeyle doluydu. "Bunu nasıl yapabildin? Beni nasıl dinleyebildin? Seni sevdiğimi bilirken... Oh, lütfen kalk."

Göğüsleri yanı başımda inip kalkıyordu; elleri başıma dokunuyordu ve birdenbire –oh, o zaman ne oldu bana?– yumuşak taze dudakları yüzümü öpücüklere boğmaya başladı. Dudaklarıma dokundu, ama sonra gözlerimi kapalı tutmama rağmen bilincimi yeniden kazandığımı muhtemelen yüzümdeki ifadeden anladı ve hızla ayağa kalkarak: "Hadi, kalk, seni yaramaz çocuk, seni ahmak. Niçin tozda yatıyorsun?" dedi.

Kalktım.

"Güneş şemsiyemi ver bana," dedi Zinaida. "Bak nereye fırlatmışım. Bana öyle bakma, bu çok saçma. Canın yanmadı, değil mi? Isırganlar daladı, sanırım... Sana söylüyorum, bana bakma... yaa, bir kelime bile anlamıyor, cevap vermiyor," dedi, sanki kendi kendine. "Eve git, Mösyö Woldemar, üstünü başını topla ve sakın beni izlemeye niyetlenme, yoksa çok sinirlenirim ve seninle bir daha asla..."

Cümlesini bitirmedi ve hızla uzaklaştı. Yola yıkıldım. Bacaklarım beni taşıyamayacak-

tı. Kollarım ısırgan otları yüzünden acıyor, sırtım ağrıyor, başım dönüyordu, ama o anda hayatım boyunca bir daha asla hissetmeyeceğim büyük bir mutluluk hissettim. Tatlı bir acı gibi her kasıma yayıldı ve en sonunda kendinden geçmiş sıçramalar ve çığlıklarla çözüldü. Evet, gerçekten, ben hâlâ bir çocuktum.

XIII

Bütün o gün boyunca kendimi neşeli ve gururlu hissettim. Zinaida'nın yüzümdeki öpücüklerinin hissini çok canlı bir şekilde aklımda tuttum, her sözünü vecd halinde bir sevinçle hatırladım, beklenmedik mutluluğumu öylesine şefkatle besledim ki, bu yeni duyguların yazarını bir daha asla görmemeyi gerçekten yeğleyeceğim endişe anları yaşadım. Bana öyle geliyordu ki kaderden isteyecek daha fazla bir şey yoktu, şimdi insan 'gidebilir, derin, tatlı, son bir nefes alabilir ve ölebilir'. Ama yine de ertesi gün kulübeye gittiğimde, sır saklayabileceği düşüncesini uyandırmak arzusundaki bir kişinin alçakgönüllü, ama yine de oldukça özgüvenli ifadesini takınarak boşu boşuna gizlemeye çalıştığım büyük bir sıkıntı hissettim. Zinaida beni çok sade bir şekilde kabul etti, en küçük bir duygusallık göstermeden. Sadece parmağını bana doğru salladı ve herhangi bir tarafımın çürük olup olmadığını sordu. Bütün o alçakgönüllü özgüvenim ve gizem havam ansızın dağıldı; onlarla birlikte sıkıntım da. Elbette

olağandışı bir şey beklemiyordum, ama Zinaida'nın sakinliği soğuk bir duş gibiydi. Onun gözünde hâlâ bir çocuk olduğumu fark ettim ve kalbim göçtü. Bana her bakışında hızla gülümseyerek, odada bir aşağı bir yukarı yürüdü; ama düşünceleri çok uzaklardaydı, bunu açıkça görüyordum.

Geçtiğimiz gün hakkında konuşmaya ben mi başlamalıydım diye düşündüm. Nereye gitmekte olduğunu ona sormalı ve her şeyi öğrenmeli miydim?... Ama yapamadım; boşverdim ve bir köşede sakin sakin oturdum.

Byelovzorov içeri girdi; onu gördüğüme sevindim.

"Size yumuşak huylu bir at bulamadım," dedi boğuk bir sesle. "Freitag içlerinden birine kefil oldu, ama ben güvenemedim, korktum."

"Neden korktunuz, sorabilir miyim?" dedi Zinaida.

"Neden mi? Neden olacak, at binmeyi bilmiyorsunuz. Olabilecekleri düşünmeye cesaret bile edemiyorum. Ansızın aklınıza gelen bu heves de nedir şimdi?"

"Ah, o benim işim, Canavar Efendi. Piyotr Vassiliyeviç'e soracağım o halde..." (Babamın adı Piyotr Vassiliyeviç'ti. Onun adını böylesine rahat ve kolayca kullanmasına şaşırmıştım. Sanki babamın onun hizmetine koşmaya hazır olduğundan çok emin gibiydi.)

"Anlıyorum," diye sertçe karşılık verdi Byelovzorov, "birlikte at binmeye niyet ettiğiniz kişi o mu?"

"Onunla –ya da bir başkasıyla– bu sizin için fark etmez. Ne de olsa sizinle değil."

"Benimle değil," diye tekrarladı Byelovzorov, "nasıl isterseniz. Pekâlâ, sizin için bir at bulacağım."

"Çok iyi. Ama gidip de bana yaşlı bir inek getirmeyin: Sizi uyarıyorum, dörtnala gitmek istiyorum."

"İstediğiniz kadar dörtnala gidin... Öyleyse kim bu, beraber at binmek istediğiniz kişi Malevski mi?"

"Neden olmasın, Bay Savaşçı? Hadi, hadi, sakinleşin," diye ekledi, "ve öyle dik dik bakmayın. Sizi de götüreceğim. Siz de biliyorsunuz ki benim için Malevski artık... aman! " ve başını salladı.

"Bunu sadece beni avutmak için söylüyorsunuz," diye homurdandı Byelovzorov.

Zinaida alnını kırıştırdı. "Bu sizi avutuyor mu? Oh... oh... oh... Savaşçı!" dedi sonunda, sanki başka bir kelime bulamamış gibi. "Ya siz, Mösyö Woldemar, bizimle gelir miydiniz?"

"Kalabalık gruplardan... hoşlanmam..." diye mırıldandım gözlerimi kaldırmadan.

"Oh, siz *tête-à-tête*'yi yeğliyorsunuz? Pekâlâ, özgürlere özgürlük, kutsal olana cennet," dedi iç çekerek. "Gidin, Byelovzorov ve bir şeyler yapın. Yarın için bir atım olmalı."

"Peki, ya parası nereden gelecek?" diye araya girdi ihtiyar prenses.

Zinaida kaşlarını çattı. "Sizden istemiyorum; Byelovzorov bana güvenecektir."

"Güvenecektir, güvenecektir," diye ho-

murdandı ihtiyar kadın ve sesinin doruğunda aniden bağırdı: "Dunyaşka!"

"Anne, sana küçük bir zil vermiştim," diye araya girdi Zinaida.

"Dunyaşka!" diye haykırdı yine ihtiyar kadın.

Byelovzorov ayrıldı; onunla birlikte ben de... Zinaida beni alıkoymak için hiçbir girişimde bulunmadı.

XIV

Ertesi gün erken kalktım, kendime bir baston yaptım ve şehir kapısının oraya gittim. Belki bir yürüyüş üzüntülerimi dağıtabilirdi. Güzel bir gündü, aydınlıktı ve çok sıcak değildi, neşeli, taze bir rüzgâr toprağı yumuşak bir şekilde yalıyordu; oynayarak ve yumuşakça mırıldanarak, her şeye hafifçe dokunuyordu, hiçbir şeyi rahatsız etmeden.

Uzun bir süre tepelerde ve korularda dolaştım. Mutlu değildim, kendimi kasvetli düşüncelere vermiştim. Ama gençlik, günün güzelliği, havanın tazeliği, hızlı yürüyüşün verdiği zevk, herkesten uzakta sık çimenlere tek başına uzanmanın tatlı duygusu, –bütün bunlar baskın çıktı. O unutulmaz sözlerin, öpücüklerin anısı ruhumu bir kez daha parçaladı. Zevkle, Zinaida'nın, bütün bunlardan sonra, cesaretimin, kahramanlığımın farkına varmamazlık edemeyeceğini düşündüm... Başkaları onu benden daha çok hoşnut ediyor, diye düşündüm; bırak etsinler! Ama onlar ne yapacakları hakkında sadece konuşu-

yorlardı –halbuki ben yapmıştım... Ve bu onun için yapabileceklerimin yanında hiçbir şeydi!

Kendimi onu düşmanlarının elinden kurtarırken hayal ettim; onu karanlık zindanların ağzından üstü başı kan içinde nasıl çekip aldığımı ve ayaklarının dibinde nasıl öldüğümü hayal ettim. Misafir odamızda asılı olan resmi hatırladım: Matilda'yı kaçıran Malek-Adel... ve daha sonra dikkatimi büyük, parlak renkli bir ağaçkakan çekti, gayretle bir huş ağacının ince uzun dalına tırmanıyor ve ağacın arkasından sinirli bir şekilde etrafı gözetliyordu; sırayla sağa ve sola bakarak, tıpkı çalgısının sapının arkasından bakan bir çifte bas çalgıcısı gibi.

Bundan sonra, o sıralar çok iyi bilinen *Batı rüzgârı şehvetlendiğinde seni bekleyeceğim* şarkısına dönüşen *Karlar beyaz değil* şarkısını söyledim; daha sonra Yermak'ın Khomyakov'un trajedisinde yıldızlara attettiği nutuğunu çekmeye başladım; kendi kendime duygusal üslupta bir şeyler bestelemeye çalıştım –hatta bütün şiirin sonuç dizesini düşünecek kadar ileri gittim: "...Oh Zinaida! Zinaida!" ama sonunda bundan hiçbir şey çıkmadı.

Bu arada akşam yemeği vakti yaklaşıyordu, ben de vadiye doğru indim; dar kumlu bir patika şehre doğru yolunu buluyordu. Bu patika boyunca yürüdüm... Arkamdan atların toynaklarının tekdüze pat pat sesleri geldi. Etrafa bakındım, neredeyse otomatik olarak durdum ve kepimi çıkardım. Babamla

Zinaida'yı gördüm. Yan yana at biniyorlardı. Babam ona bir şey söylüyordu; belini bükerek ona doğru eğilmiş, eli atının boynuna dayanmış; gülümsüyordu. Zinaida sessizlik içinde onu dinliyordu, gözleri sebatla aşağı eğilmişti, dudakları sıkıca büzülmüştü. İlkin sadece onları gördüm; birkaç dakika sonra askeri pelerinli hafif süvari üniforması içinde, köpüren siyah bir at üstünde Byelovzorov göründü. Asil hayvan, binici onu geriye çekip mahmuzlarken, başını arkaya doğru silkiyordu, gösterişli bir şekilde yürüyor ve gürültüyle soluk alıyordu. Bir kenara çekildim, onların yolunun dışına. Babam dizginleri topladı, Zinaida'dan uzaklaştı; Zinaida gözlerini yavaşça ona doğru kaldırdı ve birlikte dörtnala koştular.

Byelovzorov kılıcı tıkırdayarak arkalarından seğirtti. "Babam istakoz gibi kırmızı" diye düşündüm. Zinaida neden o kadar solgundu? Bütün sabah at binmişti ve yine de, o kadar solgundu?

Daha da hızlandım ve akşam yemeğinden hemen önce evde oldum. Babam, akşam yemeği için yıkanmış, temizlenmiş ve giyinmiş, çoktan annemin sandalyesinin yanında oturmuştu ve düz, müzikal sesiyle anneme *Journal des Debats*'ın sanat sütununu okuyordu. Ama annem onu dikkat etmeden dinliyordu ve beni gördüğünde bütün gün kendi başıma neler yaptığımı sordu, insanlar Tanrı bilir nereye ve Tanrı bilir kimlerle çekip gittiklerinde bundan hoşlanmadığını ekledi. "Ama ben yalnız başıma yürüyüşe çık-

mıştım," diyecektim ki babama baktım ve bir nedenle sessiz kaldım.

XV

Daha sonraki beş ya da altı gün Zinaida'yı hiç görmedim; rahatsız olduğunu ilan etmişti, ama bu, evde, çevresinde dans eden maiyeti engellemiyordu; Maydanov dışında –ki, aşırı sevinç için mazeret olmadığı her an sıkıntılı ve kasvetli oluyordu. Byelovzorov bir köşede, düğmelerini iliklemiş ve kırmızı suratıyla somurtuyordu; Kont Malevski'nin narin hatlarında çoğu kez kötücül küçük bir gülümseme dolaşıyordu; gerçekten de Zinaida'nın gözünden düşmüştü ve şimdi özel bir gayretle ihtiyar prensesin gelmesini bekliyordu; Kumandan-General'i ziyaret ettiğinde ona eşlik ediyordu. Aslında bu yolculuk Malevski için başarısızlığa dönüşmüş bir deneyimdi: Bazı istihkam erlerini kapsayan eski bir skandal tekrar karşısına çıkarılmış, bu skandalı o zamanlar çok deneyimsiz olduğunu ileri sürerek kapatmak zorunda kalmıştı. Luşin günde bir ya da iki kez geliyor ama çok durmuyordu; son açık konuşmamızdan sonra ondan biraz korkar olmuştum, yine de aynı zamanda kendimi ona gerçekten bağlı hissediyordum. Bir gün benimle birlikte Neskoçini'de yürüyüşe geldi, çok hoş ve canayakındı, bana çeşitli bitki ve çiçeklerin isimlerinden ve özelliklerinden bahsetti, ansızın alnına vurup haykırdı, "Ve ben, bir aptal gibi, onun bir flört olduğunu

düşündüm! Açıkça insanın kendini kurban etmesi mutluluğun doruğudur –en azından bazıları için!"

"Ne demeye çalışıyorsunuz?" diye sordum.

"Size bir şey söylemeye çalışmıyorum," diye cevapladı Luşin kabaca.

Zinaida benden uzak duruyordu: varlığım –bunu fark etmeden edemiyordum– onu rahatsız ediyordu. İstemeden benden yüz çevirdi... istemeden; böylesine acı, böylesine yıkıcı olan buydu, ama yapabileceğim bir şey yoktu. Gözüne gözükmemek için elimden geleni yaptım ve her zaman mümkün olmadıysa da onu uzaktan izlemeye çalıştım.

Daha önce olduğu gibi, ona, etraflıca anlayamadığım bir şey oluyordu: Yüzü değişti, tamamıyla başka biri haline geldi. Onda gerçekleşen değişiklik, sıcak, sessiz bir akşam uzayıp giden büyük çalılıktaki alçak bankta otururken beni acayip şiddetle vurdu. Bahçenin bu köşesini seviyordum; oradan, Zinaida'nın odasının penceresini görebiliyordum. Orada oturdum; başımın üzerindeki yaprakların karanlık yığınında küçük bir kuş gayretle kanat çırpıyordu, gri bir kedi, sırtını germiş, ihtiyatla banka sürtünüyordu; hâlâ açık ama artık parlak olmayan hava, böceklerin vızıltısıyla ağırdı. Orada oturdum, penceresine baktım ve açılır diye bekledim. Açıldı ve Zinaida'yı karşımda gördüm. Beyaz bir elbise giymişti. Yüzü, omuzları, kolları solgundu, neredeyse beyazdı. Uzun bir süre kımıltısız, kıpırdamayan gözleriyle önüne, üzgün bir biçimde çatılmış kaşlarının altından

bakarak durdu. Böyle bir bakışı onun yüzünde hiç görmemiştim. Sonra yumruk yaptığı elini, dudaklarına götürdü. Aniden yumruğunu açıp parmaklarıyla şakaklarındaki saçlarını arkaya attı, sonra kararlı bir havayla başını salladı ve pencereyi çarparak kapattı.

Üç gün sonra benimle bahçede karşılaştı. Ben tam gitmek üzereyken beni kendisi durdurdu.

"Bana elini ver," dedi, eski şefkatli tavrıyla. "Uzun zamandır laflamadık."

Ona baktım; gözleri yumuşak bir aydınlıkla parlıyordu, yüzü bir sisin arasındaymış gibi gülümsüyordu.

"Hâlâ rahatsız mısın?" diye sordum ona.

"Hayır, her şey bitti artık," diye cevapladı ve küçük kırmızı bir gül kopardı. "Birazcık yorgunum, ama geçecek."

"Ve eskisi gibi mi olacaksın?" diye sordum.

Zinaida gülü yüzüne doğru kaldırdı ve bana öyle geldi ki yanakları gülün parlak taç yapraklarının yansımasını yakaladı.

"Değiştim mi ki?" diye sordu.

"Evet, değiştin," diye cevap verdim alçak sesle.

"Sana soğuk davrandım, biliyorum," diye başladı Zinaida, "ama bunu dikkate almamalıydın. Elimde değildi... neyse, neden bunları konuşuyoruz?"

"Seni sevmemi istemiyorsun –olan şey bu!" Ümitsizce iradem dışı haykırdım.

"Hayır. Beni sev, ama eskisi gibi değil."

"Niçin, ne yapmam gerekiyor?"

"Arkadaş olalım –bu kadar." Zinaida koklamam için gülü bana verdi. "Dinle, ben her şeyden önce, senden çok büyüğüm, gerçekten de senin teyzen olabilirdim –oh, pekâlâ, belki teyzen değil ama ablan. Ve sen..."

"Sana göre bir çocuğum," diye sözünü kestim.

"Pekâlâ, evet, bir çocuksun, ama çok sevdiğim tatlı, iyi, akıllı bir çocuk. Bak sana ne söyleyeceğim. Bugünden sonra benim uşağım olacaksın: ve hiç unutma ki uşaklar hanımlarının yanından asla ayrılmamalı. Ve işte yeni görevinin nişanı," diye ekledi, gülü ceketimin düğme deliğine sokarak, "şirin hediyemizin bir işareti."

"Senden daha önce de hediyeler almıştım," diye mırıldandım.

"Ah," dedi Zinaida. Bana göz ucuyla, yandan baktı. "Ne kuvvetli hafızası var. Oh, pekâlâ, artık hazırım..." Bana doğru eğildi ve alnıma temiz, sakin bir öpücük kondurdu.

Ona bakmadım, sırtını döndü ve "Beni izle, uşağım," diyerek kulübeye doğru gitti. Arkasından yürürken ne olduğunu anlayamadım. Bu nazik, duyarlı kız, diye düşünmeyi sürdürdüm, benim tanıdığım Zinaida olabilir miydi?

Yürüyüşü daha nazik, endamı baştan ayağa daha haşmetli ve daha zarif görünüyordu. Aman Yarabbi! Aşkım nasıl da yeni bir kuvvetle alevlenmişti içimde.

XVI

Akşam yemeğinden sonra grup yeniden kulübede toplandı ve genç prenses onların yanına, aşağı geldi. Grup bütün kuvvetiyle oradaydı, benim için unutulmaz olan o ilk akşamki gibi. Hatta Nirmatski bile toplantıya katılmıştı: bu sefer Maydanov herkesten önce yeni şiirlerle birlikte geldi. Yeniden ceza oyunu oynadılar, ama bu kez eskisi gibi eksantriklikler, maskaralıklar ve gürültü olmadan; eğlenceli hava gitmişti.

Zinaida geceye farklı bir hava verdi. Uşağı olarak onun yanında oturdum. Gece boyunca, ceza ödemek zorunda kalan kişinin bir rüyasını anlatmasını teklif etti; ama bu teklif başarılı olmadı. Rüyalar ya çok sıkıcıydı (Byelovzorov rüyasında kısrağını sazanla beslediğini ve kısrağın kafasının ahşap olduğunu gördüğünü anlattı) ya da tuhaf ve açıkça uydurmaydı. Maydanov bize mezarlarla, lirli meleklerle, konuşan çiçeklerle ve uzaklardan gelen müzik sesleriyle donanmış romantik bir hikâye ikram etti. Zinaida bitirmesine izin vermedi.

"Eğer uydurma hikâyeler anlatacaksak," dedi, "o zaman bırakalım da herkes bir şeyler uydursun ve bize anlatsın."

Başlaması için Byelovzorov'u yine zorlamak gerekti. Genç süvari çok mahcuptu. "Söyleyecek bir şey düşünemiyorum," diye haykırdı.

"Ne saçma!" diyerek onu yakaladı Zinaida. "Diyelim ki evlendiğini hayal edemiyor mu-

sun ve bize karınla hayatını nasıl sürdürdüğünü anlatamıyor musun? Onu kilit altında mı tutardın?"

"Tutardım."

"Ve sen de onunla mı kalırdın?"

"Elbette. Her zaman onunla olurdum."

"Takdire değer bir davranış. Ya bu onu sıksaydı ve seni aldatsaydı?"

"Onu öldürürdüm."

"Ya kaçsaydı?"

"Onu takip eder, yakalar ve yine öldürürdüm."

"Anlıyorum. Ya senin karın ben olsaydım, o zaman ne yapardın?"

Byelovzorov, kısa bir sessizlikten sonra, "Kendimi öldürürdüm," dedi.

Zinaida gülmeye başladı. "Bakıyorum da hikâyen çabucak bitti."

Bir sonraki ceza Zinaida'nındı.

Tavana bakıp düşünerek oturdu.

"Dinleyin," diye başladı sonunda, "düşündüğüm şey şu. Muhteşem bir saray, bir yaz akşamı ve harikulade bir balo hayal ediyorum. Balo genç bir kraliçe tarafından veriliyor. Her yer altın, mermer, kristal, ipek, ışıldaklar, mücevherler, çiçekler, yanan tütsülerle dolu, aşırı lüksün her türlüsü."

"Lüksü seviyor musun?" diye araya girdi Luşin.

"Lüks sevimlilik dolu," diye karşılık verdi Zinaida. "Sevimli olan her şeyi çok seviyorum."

"Güzel olandan daha mı çok?" diye sordu Luşin.

"Bu çok akıllıca geliyor... Bunu anlamıyo-

rum. Sözümü kesme. Pekâlâ, balo ihtişamlı. Birçok misafir var. Hepsi çok genç, güzel, cesur ve hepsi de kraliçeye çılgınca âşık."

"Misafirler arasında hiç kadın yok mu?" diye sordu Malevski.

"Hayır, yo bekleyin, var."

"Hepsi de çirkin mi?"

"Hayır, büyüleyici, ama erkeklerin hepsi kraliçeye âşık. Uzun boylu ve zarif; koyu renk saçlarına altından küçük bir taç iliştirilmiş."

Zinaida'ya baktım, o anda hepimizden daha yüksekteymiş gibi görünüyordu. Sakin beyaz alnından öylesine parlak bir zekâ, öylesine büyük bir güç parlıyordu ki, "Sen kendi hikâyenin kraliçesisin," diye düşündüm.

"Hepsi onun çevresine toplanmış," diye devam etti Zinaida, "Hepsi ona yağcılık ediyor."

"Yağcılığı seviyor mu?" diye sordu Luşin.

"Nasıl da çekilmez biri; hep araya giriyor... Yağcılığı kim sevmez ki?"

"Sadece son bir soru," dedi Malevski, "Kraliçenin kocası var mı?"

"Hım, bunu düşünmemiştim. Hayır, neden bir kocası olsun ki?"

"Elbette," dedi Malevski, "Neden olsun ki?"

"*Silence!*" diye bağırdı Maydanov kötü Fransızcasıyla.

"*Merci*," dedi Zinaida ona.

"Yani kraliçe onların konuşmalarını dinliyor, müziği dinliyor, ama misafirlerin hiçbirinin yüzüne bakmıyor. Yerden tavana kadar altı pencere açık ve pencerelerden büyük yıl-

dızlarla dolu karanlık bir gök ve kocaman ağaçlarla dolu karanlık bir bahçe görünüyor. Kraliçe bahçeye bakıyor. Orada, ağaçların yakınında, bir fıskiye var; karanlıkta beyaz ve yüksek, bir hayalet kadar yüksek duruyor. Konuşmaların ve müziğin arasından kraliçe suların şıpırtılarını duyuyor. Bakıyor ve "Siz, beyler, hepiniz asilsiniz, akıllı ve zenginsiniz, çevremde toplaşmışsınız, her sözüm sizin için çok değerli, hepiniz ayaklarımın dibinde ölmeye hazırsınız, kölemsiniz" diye düşünüyor... "Ama orada, fıskiyenin yanında, şıpırdayan suların yanında, kölesi olduğum kişi beni bekliyor. Ne göz kamaştırıcı elbiseler giyiyor ne de değerli taşlar takıyor, kimse onu tanımıyor, ama o beni bekliyor, kuşkusuz gideceğim ve dünyada hiçbir güç yok ki orada bahçenin karanlığında, ağaçların hışırtıları ve fıskiyenin mırıltıları arasında kendimi onda kaybetmemi, onunla olma mı, ona gitmemi engelleyebilsin..." Zinaida sustu.

"Ve bu... kurmaca mı?" diye sordu Malevski kurnazca.

Zinaida ona bakmadı bile.

"Ve eğer biz, beyler," diye başladı ansızın Luşin, "misafirler arasında olsaydık ve fıskiyenin yanındaki bu talihli adamı tanısaydık ne yapardık?"

"Bekle, bekle," diye müdahale etti Zinaida, "Her birinizin nasıl davranacağını ben size anlatacağım. Siz, Byelovzorov, onu düelloya davet ederdiniz; siz, Maydanov, ona bir hicviye yazardınız –ya da hayır, hicviye nasıl yazı-

lır bilmiyorsunuz, Barbier üslubu iambiklerle uzun bir şiir yazardınız ve onu *Telegraph*'a yollardınız. Siz, Nirmatski, borç alırdınız... hayır, ona faiziyle borç verirdiniz; siz, doktor..." durdu. "Size gelince, siz ne yapardınız bilmiyorum..."

"Mahkeme doktoru olarak," diye cevap verdi Luşin, "Kraliçeye misafir ağırlama havasında değilken balo vermemesini öğütlerdim."

"Belki de haklı olurdunuz. Ya siz, Kont?"

"Ben mi?" diye tekrarladı Malevski hain küçük gülümsemesiyle.

"Ona zehirli bir şeker ikram ederdiniz."

Malevski'nin yüzü biraz titredi ve bir an için bir Yahudi ifadesi takındı, ama anında yüksek sesle bir kahkaha attı.

"Size gelince Woldemar," diye devam etti Zinaida. "Her neyse, bu kadarı yeter, hadi başka bir oyun oynayalım."

"Mösyö Woldemar, kraliçenin uşağı olarak, kraliçe bahçeye koşarken onun yerde sürünen eteklerini taşırdı," dedi Malevski kinle.

Kan beynime sıçradı, ama Zinaida hızla elini omzuma koydu ve ayağa kalkarken, bir parça titreyen sesiyle, "Siz Ekselanslarına bu kadar küstah olma hakkını hiçbir zaman vermedim ve bu yüzden, burayı terk etmenizi rica ediyorum." Kapıyı gösterdi.

"Ama Prenses, rica ederim," diye mırıldandı Malevski, sararak.

"Prenses haklı," diye haykırdı Byelovzorov ve o da ayağa kalktı.

"Sizi temin ederim ki, asla düşünme-

dim..." diye devam etti Malevski. "Sözlerimde kuşkusuz size hakaret etmek gibi en küçük bir düşüncem yoktu... Lütfen beni affedin."

Zinaida ona baktı ve soğuk bir ifadeyle gülümsedi. "Çok iyi, öyleyse, kalın," dedi, aldırışsız bir el hareketiyle. "Benim ve Mösyö Woldemar'ın sinirlenmemiz için bir neden yok. İğnelemeyi eğlenceli buluyorsunuz... Umarım tadını çıkarıyorsunuzdur."

"Beni affedin," dedi Malevski bir kere daha. Bu sırada ben, Zinaida'nın hareketini düşünerek, hiçbir gerçek kraliçenin kibirli bir ölümlüye kapıyı daha büyük bir asaletle gösteremeyeceğini düşünüyordum.

Bu küçük olaydan sonra ceza oyunu kısa bir süre daha devam etti. Herkes biraz sıkıntılıydı, yaşananlardan dolayı değil de, bir başka ifade edilmeyen, ama bunaltıcı bir duygu yüzünden. Kimse bundan söz etmiyordu, yine de herkes bu duyguyu kendinde ve yanındakinde hissediyordu. Maydanov bize şiirlerini okudu ve Malevski onları abartılı bir hararetle övdü.

"Şimdi ne kadar da nazik görünmeye çalışıyor," diye fısıldadı bana Luşin.

Çok geçmeden dağıldık. Zinaida birden dalgınlaştı. Prenses baş ağrısı olduğu haberini yolladı; Nirmatski romatizmasından şikayet etmeye başladı.

Uzun bir süre uyuyamadım. Zinaida'nın hikâyesi beni derinden etkilemişti. Hikâyede gizli bir anlam olabilir miydi, diyerek kendime sormayı sürdürdüm. Kimi, neyi kastediyor olabilirdi? Ve eğer gerçekten bir şeyi kas-

tediyorduysa, insan bundan nasıl emin olabilirdi...

"Hayır, hayır, bu olamaz," diye fısıldayıp durdum, yastığımda ısınan yanağımı öte yana çevirerek... ama hikâyesini anlatırken Zinaida'nın yüzündeki ifadeyi hatırladım ve Luşin'in Neskoçini Bahçeleri'nde yaptığı hareketi, onun bana karşı davranışlarındaki ani değişiklikleri hatırladım ve bir cevap bulamadım. "O adam kim?" Bu üç kelime karanlığın içinde karşımda duruyor gibiydi. Sanki alçak, kötü yürekli bir bulut üzerimde asılıydı, ağırlığını hissediyor ve an be an boşalmasını bekliyordum. Zasyekinler'de çok şey görmüştüm; düzensiz hayatları, yağlı mum dipleri, kırık çatal ve bıçaklar, sıkıntılı Vonifaty, pejmürde hizmetçiler, ihtiyar prensesin tavırları; bu garip hayat şekli beni artık şaşırtmıyordu.

Ama şimdi Zinaida'da bulanık bir şekilde algıladığımı tasavvur ettiğim bir şey vardı, razı olamadığım bir şey... Annem bir keresinde onun için maceracı demişti. Bir maceracı... o, benim putum, tanrıçam! Bu söz beni bir alev gibi yaktı, yastığımda ondan kaçmaya çalıştım. Öfkeden yanıyordum, ama aynı zamanda, talihli sevgili, fıskiyenin yanındaki adam olmak için neler yapmaz, neler vermezdim!

Kanım kaynıyor ve içimde hızla dönüyordu. "Bahçe... fıskiye," diye düşündüm. "Bahçeye gideceğim." Hızla giyinip dışarı süzüldüm. Gece karanlıktı, ağaçlar nadiren kımıldıyor, gökten yumuşak bir soğukluk iniyor,

mutfak bahçesinden bitkilerin kokusu geliyordu.

Yürürken, adımlarımın hafif sesi sinirimi artırıyordu ama yine de bana güven veriyordu. Hareketsiz durdum, bekledim, hızlı ve güçlü çarpan kalbimi dinledim. En sonunda çitin yanına gittim ve ince bir kazığa yaslandım. Birdenbire –yoksa benim kuruntum muydu?– bir kadın figürü parıldayarak geçti birkaç adım ötemden. Dikkatle karanlığı gözetledim –nefesimi tuttum... O da neydi? Ayak sesleri mi duydum, yoksa bu çarpan kalbimin sesi miydi yine? "Kim o?" diye kekeledim neredeyse işitilmeyecek bir şekilde. O neydi? Boğuk bir kahkaha mı? Yoksa yaprakların hışırtısı mı? Ya da kulağımın dibinde bir iç çekiş mi? Korkmaya başladım... "Kim o?" diye tekrarladım, daha da yavaşça.

Bir an için hava çevremde hareketlendi. Gökyüzünde bir alev çizgisi parladı –kayan bir yıldız. "Zinaida?" diye sormak istedim, ama ses dudaklarımda öldü. Birden çevremdeki her şey derin bir sessizliğe gömüldü, gece yarısında çoğunlukla olduğu gibi... Ağaçlarda çekirgeler bile cıvıldamayı bıraktı –sadece bir yerde bir pencere gıcırdadı. Bir süre hareketsiz kaldım ve sonra artık biraz soğumuş olan yatağıma gittim. Sanki bir randevuya gitmişim gibi tuhaf bir heyecan hissettim. Kimseyle buluşmamış ama bir başkasının mutluluğunun yanından geçmişim gibi tuhaf bir heyecan hissettim.

XVII

Ertesi gün Zinaida'yı sadece kısa bir an için görebildim. İhtiyar prensesle birlikte arabayla bir yere gidiyordu. Öte yandan –beni nadiren selamlayan– Luşin'i ve Malevski'yi gördüm. Genç kont gülümsedi ve benimle büyük bir nezaketle konuşmaya başladı. Kulübenin bütün ziyaretçileri arasında sadece o kendini bizim eve kabul ettirmeyi becermiş ve annemle anlaşmayı başarmıştı. Babam ondan hoşlanmadı ve ona neredeyse saldırgan bir nezaketle davrandı.

"Ah, *Monsieur le page*," diye söze başladı Malevski, "Sizi gördüğüme sevindim; sevimli kraliçeniz ne yapıyorlar?"

Onun canlı, yakışıklı yüzü o an benim için o kadar iticiydi ve bana öyle kibirli bir eğlenme ifadesiyle bakıyordu ki hiç karşılık vermedim.

"Hâlâ kızgın mısınız?" diye devam etti. "Aslında kızgın olmamalısınız. Her şeyden önce, size uşak diyen ben değildim. Onlar genellikle kraliçelerle birlikte bulunurlar, ama görevlerinizi hiç de yerine getirmediğinizi söylememe izin verin."

"Ya, neden?"

"Uşaklar asla hanımlarının yanından ayrılmamalı: uşaklar hanımlarının yaptığı her şeyi bilmeli; hatta onları gözetmeli," dedi, sesini alçaltarak, "Gece gündüz."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Ne demek mi istiyorum? Yeterince açık olduğumu düşünmüştüm. Gündüz... ve gece.

Gündüz vakti belki de o kadar fark etmez; aydınlıktır ve etrafta birçok insan vardır. Ama geceler her şeyin olabileceği zamanlardır. Size önerim geceleri uyumak yerine, gözlemenizdir. Bütün gücünüzle gözlemeniz. Bahçeyi hatırlayın, geceleyin fıskiyenin yakınında –gözlemeniz gereken yer orası. Bunun için bana teşekkür edeceksiniz."

Malevski güldü ve bana sırtını döndü. Büyük olasılıkla bana az önce söylemiş olduğu sözlere büyük bir önem vermiyordu. Başarısı dillere destan pratik bir şakacı olarak tanınıyordu, kıyafet balolarında insanları şaşırtmak konusundaki yeteneğiyle ünlüydü –onun bütün varlığına nüfuz etmiş, neredeyse bilinçsiz yalancılığıyla geliştirilmiş bir sanat. Sadece beni biraz kızdırmak istemişti; ama söylediği her söz damarlarımda bir zehir gibi dolandı, kan beynime sıçradı. "Ah-ha! Demek öyle!" dedim kendi kendime. "Anlıyorum! Kendimi bahçeye gitmeye mecbur hissetmem boşuna değilmiş! Ama hayır! Bu olmayacak!" diye haykırdım yüksek sesle, göğsümü yumruklayarak, her ne kadar kesinkes neyin olmayacağı konusunda tam bir fikrim yoksa da. "Bahçede ortaya çıkacak olan Malevski de olsa (bunu kendisi de ağzından kaçırabilir pekâlâ çünkü yeterince küstahtı), başka biri de olsa (bahçemizin çiti çok alçaktı ve üzerinden atlamak zor değildi), kim olursa olsun, ellerime düştüğü zaman pişman olacak –hiç kimseye yoluma çıkmasını tavsiye etmem. Tüm dünyaya ve ona, o hain kadına (gerçekten de "hain kadın" lafını

kullandım) intikamın anlamını bildiğimi göstereceğim.

Odama döndüm, yazı masamın çekmecesinden, bu yakınlarda satın almış olduğum İngiliz çakısını çıkardım, keskin kenarını hissettim ve soğuk, yoğunlaşmış bir kararlılıkla, böyle bir şey yapmak benim için yeni ya da tuhaf bir şey değilmiş gibi çakıyı cebime attım. Kalbim göğsümde öfkeyle kabardı ve taşa dönüştü.

Tüm gün sertçe kaşlarımı çattım ve zaman zaman, dudaklarım sıkıca büzülmüş, kendimi uzun vadede korkunç bir şeye hazırlayarak, elim cebimdeki çakıyı ısıtacak kadar sıkı kavrayarak, bir aşağı bir yukarı yürüdüm. Bu yeni yabancı duygular öylesine sürükleyici ve keyiflendiriciydi ki, Zinaida'yı neredeyse hiç düşünmüyordum. Sürekli genç Çingene Aleko'nun hayalini görüyordum. "Nereye, Ah güzel gençlik, kımıldamadan yat"; sonra "Kanla kirletilmiş sanat!... Ne yaptın böyle!... Hiçbir şey." Bu "hiçbir şey"i nasıl da zalim bir gülümsemeyle kendi kendime defalarca tekrarladım! Babam evde değildi; ama bir süredir sürekli öfkeli olan annem, içinde kıyametler kopan bakışlarımı fark etti ve akşam yemeğinde bana:

"Neden kapana kısılmış bir fare gibi somurtuyorsun?" diye sordu.

Bu soruya küçümseyici bir gülümsemeyle karşılık verdim ve "Bir bilselerdi!" diye düşündüm.

Saat on biri vurduğunda; odama çıktım ama soyunmadım. Gece yarısını bekliyordum;

nihayet saat gece yarısını vurdu. "Vakit geldi!" diye mırıldandım dişlerimin arasından ve düğmelerimi boğazıma kadar ilikleyerek ve hatta elbise kollarımı dürerek, bahçeye çıktım.

Nöbet tutmak için en uygun noktayı önceden seçmiştim: bahçenin sonunda, bizim mülkümüzü Zasyekinler'inkinden ayıran çitin ana duvara tesadüf ettiği noktada, tek başına bir çam ağacı yükseliyordu. Onun alçak, kalın dalları altında ayakta durarak, gecenin karanlığının izin verdiği ölçüde, çevremde olup biten her şeyi gözlemleyebilirdim; ağacın dibinden benim için her zaman sırlarla dolu olmuş bir patika geçiyordu. Bir yılan gibi, tırmanan ayak izlerini barındırarak, çitin altından doğru yolunu buluyor ve kalın akasyalardan yapılmış yuvarlak çardağa çıkıyordu. Çam ağacına doğru gittim, sırtımı gövdesine yasladım ve nöbetime başladım.

Gece, tıpkı önceki gece gibi, ıssız ve durgundu, ama gökyüzünde daha az bulut vardı ve çalılıkların hatları –daha yüksek çiçeklerinki bile– açıkça belli oluyordu. İlk dakikalar beni eziyet edici bir beklenti ve neredeyse dehşetle doldurdu. Hiçbir şeyin beni durduramayacağına emindim, ama hâlâ ne yapacağıma karar vermeye çalışıyordum. Gürleyerek, "Nereye gidiyorsun? Dur! Her şeyi anlat ya da öl!" mü demeliydim. Ya da sadece vurmalı mıydım?... Her ses, her hışırtı ve fısıltı garip bir şekilde önemli ve tuhaf görünüyordu. Hazırdım, tamamıyla tetikteydim. Öne doğru eğildim... ama yarım saat geçti, sonra bir saat; giderek biraz daha sakinleştim; bü-

tün bunların çok anlamsız olduğu, kendimi aslında biraz gülünç bir duruma soktuğum, bütün bunların sadece Malevski'nin bir şakası olduğu fikri beynimi kemirmeye başladı. Pusu yerimden ayrıldım ve bütün bahçeyi dolaştım. Her yer sessizdi: Hiçbir yerde tek bir ses bile duyulmuyordu: Her şey huzur içindeydi, köpeğimiz bile bahçe kapısında kıvrılmış uyuyordu.

Yıkık limonluğa tırmandım ve önümdeki tarlaların uzun açık manzarasını gördüm, Zinaida'yla karşılaşmamızı hatırladım ve kendimi düşüncelere kaptırdım.

İrkildim... Açılan bir kapının gıcırtısını duyduğumu düşündüm; sonra ince bir dalın çıtırtısını... İki sıçramada yıkıntıdan aşağı indim... İndiğim yerde donakaldım. Bahçeden, hızlı, hafif, ama sakıngan adımların, oldukça belirgin sesi geliyordu... Bana doğru geliyorlardı... "İşte o... işte o, sonunda..." düşüncesi hızla geçti kalbimden. Çakıyı cebimden çektim ve çılgınca açmaya çalıştım. Gözümün önünde garip kırmızı lekeler dans ediyordu ve saçlarım hiddet ve dehşetin ıstırabıyla diken diken olmuştu, adımlar dosdoğru bana geliyordu. Eğildim ve onları karşılamak için çömeldim. Bir adam göründü –Ah Tanrım, bu benim babamdı!

Koyu bir pelerine sarınmış ve şapkası yüzünü kapatmış olmasına karşın onu hemen tanıdım. Beni fark etmeden ayaklarının ucuna basa basa yanımdan geçti, beni hiçbir şey gizlemediği halde, öylesine çömelmiş ve büzülmüştüm ki neredeyse yerle aynı seviyedey-

dim. Öldürmeye hazır kıskanç Othello birdenbire bir okul çocuğuna dönüşmüştü... Babamın beklenmedik ortaya çıkışıyla o kadar şaşırmıştım ki ilk anda nereden gelip nereye gittiğini bile fark etmedim. Etraf tekrar sessizleştiğinde ayağa kalkıp, kendime "Babam geceleyin bahçede neden dolaşsın ki," sorusunu sormam bir dakikamı aldı. O an dehşet içinde çakımı çimenlere düşürdüm, ama aramadım bile: kendimi korkunç utanmış hissediyordum.

Bir anda tekrar kendime geldim. Eve dönüş yolumda, yine de mürver ağacının altındaki bankıma gittim ve Zinaida'nın yatak odasının penceresine baktım. Küçük, hafif kavisli pencere camları, gece göğünün solgun ışığı altında donuk mavi bir ışıkla parıldıyordu. Birdenbire renk değişmeye başladı. Camların ötesinde beyaz perdenin dikkatlice ve yavaşça aşağı, pencere eşiğine çekildiğini ve orada, o şekilde, hareketsiz kaldığını, oldukça belirgin bir şekilde gördüm.

Tekrar odama döndüğümde "Bütün bunlar da neyin nesi?" dedim yüksek sesle, neredeyse iradem dışı. "Bir rüya mı, rastlantısal bir çakışma mı, yoksa..." Aklıma birdenbire giren düşünceler öylesine yeni ve tuhaftılar ki, onların üzerinde durmaya cesaret edemedim.

XVIII

Sabahleyin baş ağrısıyla kalktım. Önceki günün gergin heyecanı bitmişti. Sanki içimde bir şeyler ölüyormuş gibi, yeni, hayli yabancı

bir hüzün tarafından bastırılmış, engellenmiş ve altedilmiştim.

"Neden beyninin yarısı alınmış bir tavşan gibi görünüyorsun?" dedi Luşin karşılaştığımızda.

Öğle yemeğinde sırasıyla bir anneme bir babama baktım: babam, her zamanki gibi, sakindi: annem, her zamanki gibi, alttan alta sinirliydi. Orada oturdum ve babanın bana bazen yaptığı gibi dostça bir şeyler söyleyip söylemeyeceğini merak ettim... ama her zamanki normal, sakin sevgisinin bile işaretini göstermedi.

Zinaida'ya her şeyi anlatmalı mıydım? İyice düşünüp taşındım. Her şeyden önce, bu hiçbir şeyi değiştirmezdi –her şey bizim aramızdaydı.

Onu görmeye gittim, ama sadece ona hiçbir şey söylememekle kalmadım, arzuladığım konuşma şansını bile elde edemedim. İhtiyar prensesin on iki yaşlarındaki harp okulu öğrencisi oğlu tatil için St. Petersburg'dan gelmişti. Zinaida tarafından derhal bana teslim edildi: "İşte," dedi, "sevgili Volodya'm," (bana daha önce hiç böyle seslenmemişti) "Sana bir arkadaş. Onun da adı Volodya. Lütfen sev onu; hâlâ vahşi, utangaç küçük bir şey, ama iyi bir kalbi var. Ona Neskoçini Bahçeleri'ni göster, onu yürüyüşlere çıkar, kanatlarının altına al. Yapacaksın, değil mi? Yapacaksın. Sen de çok iyisin." Her iki elini de sevgiyle omuzlarıma koydu, kendimi tamamen kaybolmuş hissettim; bu çocuğun ortaya çıkması, beni de bir çocuğa dönüştürmüştü. Bir

şey söylemedim ve durmuş bana sessizce bakan harp okulu öğrencisine göz attım. Zinaida kahkahalara boğuldu ve bizi birbirimize itti: "Hadi çocuklar, sarılın birbirinize!" Öyle yaptık.

"Seni bahçeye götüreyim, eğer istersen," dedim harp okulu öğrencisine.

"Çok iyisiniz, eminim," diye cevap verdi boğuk bir harp okulu öğrencisi sesiyle.

Zinaida tekrar güldü ve yüzündeki rengin her zamankinden daha sevimli olduğunu gördüm o an.

Bahçemizde eski bir salıncak vardı: Harp okulu öğrencisini kalın tahtanın ucuna oturttum ve yavaşça sallamaya başladım. Kalın kumaştan, geniş, sarı şeritli, küçük, yeni, üniformasının içinde dimdik oturuyordu ve iplere sıkıca tutunuyordu.

"Yaka düğmelerini açsan daha iyi olmaz mı?" dedim.

"Hayır, teşekkürler, buna alışık sayılırız," dedi ve hafifçe öksürdü.

Kız kardeşine benziyordu, özellikle gözleri onu andırıyordu. Onunla ilgilenmek bana zevk veriyordu ve aynı zamanda kalbimi kemiren bir acı hissediyordum: "Bugün gerçekten de küçük bir çocuğum," diye düşündüm, "Halbuki dün..."

Bir gece önce çakımı düşürmüş olduğum yeri hatırladım ve onu buldum. Harp okulu öğrencisi çakıyı istedi, kalın bir dal kırdı, ondan kendisine bir düdük yaptı ve çalmaya başladı. Othello da biraz ıslık çaldı.

Ama aynı akşam, bu Othello, bahçenin

uzak bir köşesinde onu bulup, neden bu kadar üzgün olduğunu soran Zinaida'nın kollarında nasıl da ağladı. O kadar şiddetli göz yaşlarına boğuldum ki korktu.

"Senin neyin var, ne var, Volodya?" deyip durdu ve ben hem cevap vermediğim hem de ağlamayı kesmediğimden, beni ıslak yanaklarımdan öpmeye yeltendi. Ama yüzümü ondan uzaklaştırdım ve hıçkırıklarım arasında, "Her şeyi biliyorum; neden benimle oynadın? Aşkıma ihtiyacın mı vardı?" diye fısıldadım.

"Sana karşı suçluyum, Volodya," dedi Zinaida. "Ah, korkunç suçluyum," dedi, ellerini sıkıca birbirine kenetleyerek. "Bende karanlık, kötü, habis olan çok şey var... ama şu an seninle oynamıyorum. Seni seviyorum ama seni neden ve ne kadar çok sevdiğime dair bir fikrim bile yok... ama her neyse, bildiğin şey nedir?"

Ona ne anlatabilirdim? Önümde duruyor ve bana bakıyordu ve bana her baktığında, ben onundum, tepeden tırnağa tamamen onundum. Sadece bir çeyrek saat sonra harp okulu öğrencisi ve Zinaida'yla yarış ediyor, elim sende oynuyor ve artık ağlamıyordum; gülerken şişmiş gözkapaklarımı gözyaşı doldursa da gülüyordum. Boynumda, kravat yerine, Zinaida'nın kurdelesi bağlıydı ve onu belinden yakalamayı başardığımda neşeyle çığlık attım. Bana ne isterse onu yapıyordu.

XIX

Bahçedeki talihsiz macerayı takip eden hafta boyunca içimde neler olduğunun ayrıntılı bir hesabını soran olsa buna cevap vermek benim için zor olurdu. Tuhaf, heyecanlı bir dönemdi; en keskin, çelişkili duygular, düşünceler, şüpheler, umutlar, neşeler, acılar bir tür çılgın bir karmaşa şeklinde içimde çalkalanıyor ve hızla dönüyordu. Kendimi incelemeye korkuyordum, eğer on altısında bir çocuğun bunu yapabildiği söylenebilirse; herhangi bir şeyle –bu her ne olursa olsun– karşı karşıya gelmekten bilinçli bir şekilde korkuyordum. Günü, sabahtan akşama kadar mümkün olduğunca çabuk geçirmeye çalışıyordum: sonra akşam uyuyordum... Çocukluğun kaygısızlığı yardımıma koşuyordu.

Sevilip sevilmediğimi bilmek istemiyordum ve sevilmediğimi kabullenmeyi istemiyordum. Babamdan uzak duruyordum, ama Zinaida'dan duramıyordum. Varlığı beni bir alev gibi kavuruyordu... ama yanmak ve erimek bir mutluluk olduğundan, içinde yandığım ve eridiğim bu ateşin ne çeşit bir şey olduğu umurumda bile değildi. Kendime yalanlar söyleyerek ve kendi anılarımdan gizlenerek, kendimi olduğu gibi duygularıma bırakıyordum ve geldiğini hissettiğim şeylere gözlerimi yumuyordum. Bu hastalıklı, tatlı arzu büyük bir olasılıkla çok sürmeyecekti; ama bir yıldırım onu aniden yaktı ve beni yeni ve tamamen farklı bir yola savurdu.

Bir gün uzunca bir yürüyüşten sonra akşam yemeğine eve geldiğimde, şaşkınlıkla yalnız başıma yemek yiyeceğimi öğrendim; babam gitmişti, annem kendini iyi hissetmiyordu ve hiçbir şey yemek istemediğini söyleyerek kendini odasına kapatmıştı. Uşakların yüzlerinden olağandışı bir şey olduğunu anlayabiliyordum. Onları sorgulamaya cesaret edemedim, ama şiiri tutkuyla seven ve güzel gitar çalan Philip adlı kiler uşaklarından biri benim iyi arkadaşımdı ve ona yöneldim. Ondan babamla annem arasında korkunç bir olay yaşandığını öğrendim. (Tartışmanın her kelimesi hizmetçilerin odasından duyulabiliyordu; konuşmaların çoğu Fransızcaydı, ama hanımın hizmetçisi Maşa, beş yıl Paris'li bir kadın terziyle yaşamıştı ve her kelimeyi anlamıştı.) Anlaşılan annem babamı kendisine ihanet etmekle ve kapı komşumuz genç hanımla ilişkiye girmekle suçlamıştı; babam önce kendini savunmuş, ama sonra parlayıp anneme, annemi ağlatan –"Madam'ın yaşıyla ilgili"– kaba bir şey söylemişti; annem aynı zamanda ihtiyar prensese verildiği varsayılan ödünç paraya imada bulunmuş ve sonra onunla ve kızıyla ilgili hoş olmayan görüşler belirtmişti, bunun üzerine babam annemi tehdit etmişti.

"Kavgaya neden olan şey," diye devam etti Philip, "imzasız bir mektup ve kimse mektubu kimin yazdığını bilmiyor; bu şeylerin ortaya çıkmasının başka bir nedeni yok."

"Yaa, gerçekten bir şey var mıydı?" dedim güçlükle; bu sırada ellerim ve ayaklarımın

kanı çekilmiş ve göğsümde bir şey titremeye başlamıştı.

Philip bilgiççe göz kırptı. "Vardı. Böyle şeyler gizlenemez. Baban olabildiğince dikkatli davranmadığından değil, ama her zaman onsuz yapamayacağın bir şeyler vardır; bir araba ya da onun gibi bir şey kiralaman gerekir... ve bunları da hizmetçiler olmadan yapamazsın."

Philip'i gönderdim ve kendimi yatağa attım. Ağlamadım, umutsuzluğa kapılmadım, kendime bütün bunların nerede ve nasıl olduğunu sormadım, bunu nasıl olup da daha önce tahmin edemediğimi merak etmedim, çok önceden tahmin etmeliydim. Hatta babam hakkında kötü düşünceler beslemedim... öğrenmiş olduklarım başa çıkabileceğimden çok fazlaydı. Bu öğrendiklerim beni yıktı; her şey bitmişti. Tek bir saldırıda bütün çiçeklerim kökünden koparılmış ve çevreme dağılmıştı –darmadağın, kırık, ayaklar altında ezilmiş.

XX

Ertesi gün annem şehre geri döneceğini duyurdu. Sabahleyin babam annemin yatak odasına gitti ve orada uzun süre onunla yalnız kaldı. Hiç kimse babamın ona ne söylediğini duymadı, ama ertesinde annem bir daha ağlamadı; sakinleşti ve yiyecek bir şeyler istedi, ama ne ortalıkta göründü ne de planlarını değiştirdi. Bütün gün dolaştığımı hatırlıyorum ama bahçeye gitmediğimi ve

kulübeye bir kere olsun bakmadığımı hatırlıyorum.

Akşamleyin, şaşırtıcı bir sahneye tanık oldum. Babam Kont Malevski'yi misafir odasından geçirerek hole götürdü ve uşakların önünde, soğuk bir ifadeyle, "Birkaç gün önce Siz Ekselanslarına bir evde kapı gösterilmişti; şimdi size herhangi bir açıklama yapmak istemiyorum, ama Siz Ekselansları bir daha beni ziyaret etmeye tenezzül ederseniz, sizi camdan dışarı atarım. El yazınızı beğenmiyorum," dedi.

Kont hafifçe eğildi, dişlerini sıktı, sanki büzülmüştü ve gözden kayboldu.

Şehre, evimizin olduğu Arbat'a dönüş hazırlıkları başladı. Babam da büyük bir olasılıkla artık sayfiyede bulunmak istemiyordu, ama anlaşılan aleni bir skandal yaratılmaması konusunda annemi ikna etmeyi başarmıştı. Her şey acele edilmeksizin, sessizce yapıldı. Hatta annem ihtiyar prensese, hastalığı nedeniyle ayrılmadan önce onları ziyaret edemediğinden üzüntü duyduğunu belirterek, iyi dileklerini yolladı.

Aklımı yitirmiş gibi, her şeyin olabildiğince kısa sürede bitmesini dileyerek sersemce dolaştım. Bir düşünce zihnimi meşgul etmeye devam etti: Babamın özgür olmadığını bilerek ve diyelim Byelovzorov'la evlenebilecekken nasıl olmuştu da o –genç bir kız ve prenses– böyle bir şey yapabilmişti? Ne umut etmişti, bütün geleceğini mahvetmekten korkmamış mıydı? Evet, diye düşündüm, bu o –bu aşk; bu tutku; bu adanış. Ve Luşin'in

sözlerini hatırladım: "İnsanın kendini kurban etmesi mutluluğun doruğudur –en azından kimileri için."

Bir süre sonra, kulübenin camlarından birinde solgun bir leke gördüm. "Bu Zinaida'nın yüzü olabilir mi?" diye düşündüm. Gerçekten, öyleydi, artık buna dayanamıyordum. Son bir hoşça kal demeden ayrılamayacaktım. Uygun bir an kollayıp kulübeye gittim.

Misafir odasında, ihtiyar prenses beni her zamanki gibi yarım yamalak selamladı.

"Sizinkiler korkunç bir telaş içinde gidiyorlar. Niçin, sevgili bayım?" dedi, her iki burun deliğine de enfiye çekerek.

Ona baktım ve yüreğimden bir yük kalktı. Philip'in söylediği "borç" sözü bir süredir bana işkence ediyordu. Hiçbir şeyden şüphelenmiyordu, ya da en azından ben o zaman öyle düşünmüştüm. Zinaida yan odadan, siyah bir elbise içinde, solgun, saçları açık bir şekilde geldi. Tek bir kelime söylemeden elimden tutup beni odadan çıkardı.

"Sesini duydum ve hemen geldim. Bizi terk etmeyi bu kadar kolay buluyorsun demek, seni kötü çocuk?"

"Buraya size hoşça kal demeye geldim, Prenses," diye cevap verdim, "muhtemelen sonsuza dek. Duymuş olabilirsiniz, gidiyoruz."

Zinaida bana dikkatle baktı. "Evet, duydum. Geldiğin için teşekkürler. Seni bir daha göremeyeceğimi düşünmeye başlamıştım. Hakkımda çok kötü şeyler düşünmemelisin.

Zaman zaman sana işkence ettim; ama yine de ben senin olduğumu düşündüğün gibi değilim." Döndü ve pencereye doğru eğildi. "Gerçekten, öyle değilim. Hakkımda bir izlenimin olduğunu biliyorum."

"Ben mi?"

"Evet, sen, sen..."

"Ben mi?" diye tekrarladım acıyla ve karşı konulmaz, anlatılamaz cazibesinin büyüsü karşısında her zaman olduğu gibi kalbim titremeye başladı. "Ben mi? İnanın bana, Zinaida Aleksandrovna, ne yapmış olursanız olun, bana ne kadar çok acı çektirmiş olursanız olun, ömrümün sonuna dek sizi sevecek ve size tapacağım."

Hızla bana doğru döndü ve kollarını olabildiğince açarak boynuma sarıldı ve bana kuvvetli, sıcak bir öpücük verdi. O uzun veda öpücüğünde kimi aradığını sadece Tanrı bilir, ama ben öpücüğün tatlılığını istekle tattım. Bunun bir daha olmayacağını biliyordum.

"Hoşça kal, hoşça kal," deyip durdum.

Kendini benim kollarımdan kurtardı ve gitti. Ben de gittim. Ondan ayrılırkenki duygularımı ifade etmeye başlayamamıştım bile. Onları yeniden yaşamayı istemiyordum, ama bunları hiç yaşamamış olmayı da talihsizlik sayardım.

Şehre geri döndük. Geçmişten kurtulmam uzun zaman aldı; yeniden çalışmaya başlamam da uzun sürdü. Yaram yavaş yavaş iyileşti, ama babama karşı kötü duygular beslemiyordum. Tam tersine, benim gözümde bir şekilde daha da büyümüştü. Bu çelişkiyi

açıklayabilirlerse, bırakın psikiyatristler açıklasın.

Bir gün sokakta yürüyordum ve tarif edilemez bir neşe içinde Luşin'le karşılaştım. Onu açık sözlü ve samimi yapısından dolayı seviyordum; bunun yanı sıra bende uyandırdığı anılarda bana sevgi ile yaklaşmıştı. Ona doğru koştum.

"A-ha!" dedi ve kaşlarını çattı. "Demek sensin, genç adam. Dur sana bir bakayım –hâlâ biraz solgun, buna rağmen, eski saçmalık gözlerinden silinmişe benziyor. Bir erkeğe benziyorsun, bir finoya değil. Bu iyi. Pekâlâ, neler yapıyorsun? Ders mi çalışıyorsun?"

İçimi çektim. Yalan söylemek istemiyordum ve gerçeği söylemeye de utanıyordum. "Pekâlâ, boşver," diye devam etti Luşin, "Cesaretini kırma. Önemli olan normal bir hayat sürmek ve büyülenmemektir. Yoksa ne anlamı var? Dalgalar seni nereye götürürse götürsün, her zaman fırtına kopacaktır. Kendi başına durmayı bilen kaya ol en iyisi, bir kimsenin ayaklarında olduğu sürece. Şimdi ben, görüyorsun ya öksürüğüm var... Ve Byelovzorov, ondan haberin var mı?"

"Hayır, ne oldu?"

"Hiçbir iz yok. Kafkaslar'a gittiği söyleniyor. Sana bir ders, genç adam; her şey zamanında ilişiğini kesmeyi –ağı yırtmayı– bilmemekten kaynaklanıyor. Yine de sen yaralanmadan atlatmışa benziyorsun. Şimdi bir daha yakalanmamaya dikkat et. Hoşça kal."

"Yakalanmayacağım," diye düşündüm... Onu bir daha hiç görmeyeceğim.

Ama Zinaida'yı bir kez daha görmeye yazgılıydım.

XXI

Babam her gün ata binerdi. Kestane rengi, ince uzun boyunlu ve uzun bacaklı mükemmel bir İngiliz kısrağı vardı. Adı "Elektrik"ti; babamdan başka hiç kimse ona binemezdi; hırçın ve yorulmaz bir hayvandı. Bir gün yanıma geldi; uzun zamandır olmadığı şekilde mükemmel bir havadaydı. Ata binmek için giyinmişti ve mahmuzlarını kuşanıyordu. Ona beni de yanına alması için yalvardım.

"Daha iyisi birdirbir oynarız," dedi babam. "Midillinle bana asla ayak uyduramazsın."

"Ah evet uydururum, ben de mahmuzlarımı kuşanacağım."

"Pekâlâ, tamam."

Yola koyulduk. Ben bacakları güçlü, siyah, kaba tüylü, oynak küçük bir atın üstündeydim; doğuya doğru Elektrik tam tırıstayken benimkinin dörtnala gitmesi gerekiyordu, ama yine de çok geride kalmadık. Babama denk bir binici hiç görmemiştim. Binek hayvanının üstünde çok güzel görünüyordu, görünüşte öylesine rahat oturuyordu ki atın kendisi bile sanki bunun bilincindeymiş gibi binicisinden gurur duyuyor gibiydi.

Bütün caddelerden geçtik, Maidens' Field'ı ziyaret ettik, birkaç çitten atladık (atlayışlardan korkardım ama babam çekingenliği küçümserdi ve ben de korkmayı bıraktım). Mos-

kova Irmağı'nı iki kere geçtik ve özellikle babam da atımın yorulmaya başladığını fark ettiğinden, artık eve gittiğimizi düşünüyordum ki, babam Crimean Foord'da aniden bir dönüş yaptı ve kıyı boyunca dörtnala gitti. Onu takip ettim. Kısa bir süre sonra bir kütük yığınının yanına geldi. Orada durdu, çevik bir hareketle Elektrik'in sırtından yere atladı, bana attan inmemi söyledi, tutmam için gemi bana verdi ve kendisini kütük yığınının orada beklememi söyleyerek, küçük bir yan sokağa saptı ve gözden kayboldu. Irmağın kenarında, atları idare etmeye çalışarak, durmadan başını geriye atan ve sallanan, homurdanan, kişneyen ve ben durduğumda toynaklarıyla yeri eşeleyen ya da midillimi boynundan ısıran –kısacası, her açıdan bozulmuş bir safkan gibi davranan Elektrik'i azarlayarak bir aşağı bir yukarı yürümeye başladım.

Babamdan hiçbir iz yoktu. Irmaktan nahoş çiğ bir nem sürüklenerek geliyordu. Gri kerestenin üzerinde çapraz küçük kahverengi lekeler bırakan ince bir yağmur çiselemeye başladı. Yanlarında bir aşağı bir yukarı yürürken perişan haldeki bu kütükleri görmekten tamamen bıkmıştım. Gittikçe daha fazla sıkılıyordum ve babam hâlâ dönmüyordu.

Finn'i andıran, tepeden tırnağa gri, çaydanlık ve tebere benzeyen kocaman miğferiyle bir gece bekçisi (bir gece bekçisinin, onca yer varken, Moskova Irmağı'nın kıyılarında ne işi vardı?) bir hayal gibi yanımda belirdi ve ihtiyar bir kadınınki gibi kırışıklıklarla dolu yüzünü bana çevirerek, "Bu atlarla burada

ne yapıyorsunuz, beyefendi? Onları sizin için tutayım ister misiniz?" dedi.

Ona cevap vermedim. Benden tütün istemeye başladı. Ondan kurtulmak için (üstelik sabırsızlıktan çatlamıştım) babamın gözden kaybolmuş olduğu yöne doğru birkaç adım attım, küçük sokağın sonuna kadar yürüdüm, köşeyi döndüm ve durdum. Sokakta, benden kırk adım ötede, küçük ahşap bir evin açık penceresinin önünde, sırtı bana dönük olarak babam duruyordu. Göğsüyle pencere eşiğine eğilmişti; bir perdeyle yarı gizli evin içinde koyu renk giysili bir kadın oturmuş, babamla konuşuyordu; bu Zinaida'ydı.

Düpedüz afallamıştım. Bunu, kabul etmeliyim, hiç beklemiyordum. İlk tepkim oradan kaçmaktı. "Babam buraya bakacak," diye düşündüm... "Ortadan kaybolmalıyım." Ama tuhaf bir his, meraktan daha güçlü, hatta kıskançlıktan bile daha güçlü, korkudan daha güçlü bir his beni sardı. Kımıldamadan durdum ve baktım. Duyabilmek için kulaklarımı açtım. Babam bir şey üzerinde ısrar ediyora benziyordu. Zinaida razı gelmiyordu. Zinaida'nın yüzü şu an gözlerimin önündeydi, üzgün, ciddi ve güzel. Yüzünde ifade edilmesi imkânsız acı, adanış, aşk ve bir tür keder izi vardı –bunun için başka kelime bulamayacağım. Gözlerini kaldırmadan tek heceli kelimelerle konuşuyordu ve sadece uysallıkla ve inatla gülümsüyordu. Sadece bu gülüşle bile Zinaida'mı tanımıştım. Babam omuzlarını silkti ve şapkasını başına geçirdi, ki bu onun için hep bir sabırsızlık işareti olmuştur...

sonra "*Vous devez vous separer de cette...*" kelimelerini duydum. Zinaida doğruldu ve elini uzattı. Sonra gözlerimin önünde inanılmaz bir şey oldu. Babam, ceketinin kıvrımlarındaki tozları silkelediği binici kırbacını aniden kaldırdı ve Zinaida'nın dirseklerine kadar çıplak olan kollarına inen şiddetli darbenin sesini duydum. Tek yapabildiğim şey kendimi çığlık atmaktan alıkoymak oldu. Zinaida titredi --sessizce babama baktı- ve kolunu yavaşça dudaklarına doğru kaldırarak, üzerindeki kızarmış izi öptü.

Babam kırbacını bir kenara fırlattı ve basamaklardan hızla sıçrayarak verandaya çıktı, eve girdi. Zinaida geri döndü, kollarını öne uzatıp başını geriye attı –ve pencereden içeri girdi.

Dehşetten bayılmış, donakalmış, neredeyse aklımı yitirmiş olarak döndüm ve dönüş yolunda sürekli koştum ve az kaldı Elektrik'i kendi haline bırakarak, ırmak kenarına döndüm. Düşüncelerim korkunç bir halde fır fır dönüyordu. Soğuk ve çekingen babamın ara sıra öfke nöbetlerine kapıldığını biliyordum, ama yine de tanık olduğum şeyin ne olduğunu tam kavrayamamıştım... ve aynı anda ne kadar uzun yaşarsam yaşayayım, Zinaida'nın kendine has hareketini her zaman hatırlayacağımı fark ettim –o andaki bakışını, gülüşünü. Onun bu halinin, aniden karşıma çıkan bu yeni halinin, hafızamda sonsuza dek yaşayacağını fark ettim. Görmeden uzun uzun ırmağa baktım, gözlerimden boşalan yaşların bilincinde olmaksızın. Onu

dövüyorlar, diye düşündüm, dövüyorlar, dövüyorlar...

"Ne yapıyorsun? Kısrağı bana ver." Arkamdan babamın sesini duydum. Mekanik olarak gemi verdim. Elektrik'in sırtına atladı. İliğine dek üşümüş olan at şahlandı ve altı ayak ileri sıçradı. Ama babam çok geçmeden onu kontrolü altına aldı. Mahmuzlarını yanlarına batırdı ve boynuna yumruğuyla vurdu.

"Pöh! Kamçı gitti," diye mırıldandı.

Kamçısının kısa bir süre önceki hışırtısını ve darbesini hatırladım ve tüylerim ürperdi.

"Nereye koydun?" diye sordum babama kısa bir duraksamadan sonra.

Cevap vermedi ve dörtnala gitti. Ona yetiştim. Yüzünü görmeye kararlıydım.

"Beni beklerken sıkıldın mı?" diye mırıldandı, dişlerinin arasından.

"Birazcık, ama kamçını nerede düşürdün?" diye sordum ona tekrar.

Bana hızla baktı. "Düşürmedim," dedi yavaşça. "Fırlatıp attım."

Düşünceli bir hale büründü ve başı öne düştü. Sert hatlarının şefkat ve tutkuyu nasıl da yansıtabildiğini ilk kez –ve belki de son kez– o zaman gördüm. Yeniden dörtnala gitti, ama bu sefer onu yakalayamadım; eve ondan yaklaşık bir çeyrek saat sonra vardım.

"Evet, bu aşk," dedim tekrar kendi kendime o akşam, egzersiz kitaplarımın ve defterlerimin üzerinde durduğu masama otururken. "Bu tutku." Ama yine de insan nasıl olurdu da en öfkeli güçenikliği hissetmeyebilir, insan nasıl olurdu da bir el tarafından vu-

rulmaya dayanabilirdi, ne kadar aziz olursa olsun –ama yine de, öyle görünüyor ki, insan, eğer âşıksa bunu yapabilir ve ben ...ben anladım...

Geçen aylar boyunca, birden çok büyüdüm. Benim aşkım, bütün şiddetli heyecanları ve işkenceleriyle birlikte, güç bela tahmin edebildiğim, ama insanın, karanlıkta ayırt etmek için boşuna gerildiği, alışılmamış, güzel ve huşu esinleyen hatları olan bir yüz gibi içime dehşet salan diğer bilinmeyen şey yanında şimdi bana çok çelimsiz, çocukça ve önemsiz geliyordu.

O gece acayip ve korkutucu bir rüya gördüm. Alçak tavanlı, karanlık bir odaya girdiğimi gördüm. Babam, elinde bir binici kırbacı, ayağını yere vurarak orada duruyordu. Zinaida bir köşeye sinmişti ve kolunda değil ama alnında koyu kırmızı bir leke vardı... ve arkalarında kana bulanmış Byelovzorov duruyordu. Soluk dudakları aralanmıştı ve babama sinirli, tehditkâr hareketler yapıyordu.

İki ay sonra üniversiteye girdim ve altı ay sonra, babam, annem ve benimle birlikte daha yeni taşındığı St. Petersburg'da kalp krizinden öldü. Ölümünden birkaç gün önce Moskova'dan, onu fazlasıyla alt üst eden bir mektup almıştı. Anneme biraz iyilik dilenmeye gitmişti ve bana söylediklerine göre, gerçekten ruhen yıkılmış ve ağlamıştı –o, benim babam! Kalp krizi geçirdiği o günün sabahı bana Fransızca bir mektup yazmaya başlamıştı. "Oğlum," diye yazmıştı, "kadınla-

rın aşkına dikkat et; ondan sakın, o yavaş zehirden."

Ölümünden sonra annem Moskova'ya hatırı sayılır miktarda para yolladı.

XXII

Üç ya da dört yıl geçti. Üniversiteden yeni ayrılmıştım ve ne yapmam gerektiği konusunda pek emin değildim –hangi kapıyı çalmalıydım; ve bu sırada zamanımı tembellikle geçiriyordum.

Güzel bir akşam tiyatroda Maydanov'a rastladım. Bir yolunu bulup evlenmiş ve hükümet hizmetine girmişti, ama onu neredeyse hiç değişmemiş buldum, hâlâ aynı ani depresyon baskınları ve kendinden geçmeler arasında gidip geliyordu.

"Madam Dolski'nin burada olduğunu biliyor musun?" dedi bana bu arada.

"Hangi Madam Dolski?"

"Eminim unutmamışsındır. Eski Prenses Zasyekin, hatırlarsan hepimiz ona âşıktık. Evet ve sen de. Hatırlıyor musun, sayfiyede, Neskoçini'de?"

"Dolski'yle mi evli?"

"Evet."

"Ve şimdi burada, tiyatroda?"

"Hayır, Petersburg'da. Buraya bir ya da iki gün önce geldi; yurtdışına gidiyor."

"Kocası nasıl biri?" diye sordum.

"Oh, çok tatlı bir adam ve durumu da oldukça iyi. Moskova'da benim mesai arkadaşım. Anlıyorsun ya ...o olaydan sonra... olan-

ları biliyor olmalısın..." (Maydanov anlamlı anlamlı gülümsedi) "...onun için kendine uygun bir *parti* bulması kolay olmadı. Ve her şey orada bitmedi... ondaki zekâyla hiçbir şey imkânsız değil. Git ve onu gör; seni gördüğüne çok sevinecektir. Her zamankinden daha sevimli."

Maydanov bana Zinaida'nın adresini verdi. Hotel Demuth'da kalıyordu. Eski anılar içimde canlanmaya başladı... "Alev"imi hemen ertesi gün ziyaret etmeye kendi kendime söz verdim. Ama araya çeşitli şeyler girdi. Bir hafta geçti ve sonra bir hafta daha ve ben Demuth'a gidip, Madam Dolski'yi sorduğumda, dört gün önce doğum sırasında öldüğünü söylediler.

Aniden kalbime bir hançerin saplandığını hissettim. Onu görebilecekken görmediğim ve bir daha da asla göremeyeceğim düşüncesi –bu acı düşünce cevaplandırılamaz bir sitemi tüm gücüyle içime gömmüştü.

"O öldü," diye tekrarladım, kapıcıya aptalca bakarak ve sessizce sokağa çıkıp, nereye gittiğimi bilmeden dolaştım. Geçmiş aniden önümde yükseldi ve durdu. Her şeyin son cevabı bu olmalıydı demek ki. Demek ki, şaşaa, ateş ve heyecan dolu bu genç yaşamın aceleyle gittiği son hedef buydu. O sevgili hatları, o gözleri, o bukleleri büyü yoluyla çağırırken düşüncelerim bunlardı –dar kutuda, yeraltının nemli karanlığında– burada, hâlâ yaşayan benden çok uzakta olmayan ve belki de babamın yattığı yerden birkaç adım ötede.

Ve bu düşünceler üzerime dökülürken, hayal gücüm işlek çalışıyordu,

Ölüm haberleri duydum merhametsiz ağızlardan.
Kıpırdamadan, dinledim,

sözleri geldi aklıma. Ah gençlik! Gençlik! Pervasızca, umursamadan gidiyorsun kendi yolunda –dünyanın bütün hazineleri seninmiş gibi; keder bile seni mutlandırıyor, acı bile alnına çok güzel oturuyor. Özgüvenli ve küstahsın ve "Sadece ben canlıyım, bakın!" diyorsun. Kendi günlerin hızla uçup, hiçbir iz bırakmadan yok olur ve içindeki her şey güneşin altında eriyip giderken bile mum gibi... kar gibi... ve belki de senin sihrinin bütün sırrı istediğin her şeyi yapabilme gücünde değil, yapmayacağın hiçbir şey olmadığını düşünme gücünde gizli. Rüzgârlara saçtığın bu, herhangi bir başka amaç için asla kullanamayacağın hediyeler. Her birimiz, hediyeler konusunda çok savurgan olduğuna inanmışız –şöyle haykırmaya hakkı olduğuna: "Oh, neler yapamadım, keşke zamanımı boşa harcamasaydım."

Ve işte buradayım... ne umuyordum? Ne bekledim? İlk aşkımın bir an için yükselen kısa hayalinden ancak bir iç çekişle –sadece mutlak yalnızlığın kasvetli hissi– ayrıldığımda, gelecek bana hangi zengin vaatlerde bulunuyordu?

Bütün bunlardan ne çıktı, umut etmiş olduklarımdan? Ve şimdi, akşamın gölgeleri hayatımın üzerine kapanmaya başlarken, ilkbaharda bir sabah hızla gelip giden o kısa fır-

tınadan başka, bana daha canlı, daha sevgili olan başka ne bıraktım?

Ama kendime haksızlık ediyorum. O zaman bile, gençliğin o kaygısız günlerinde, gözlerimi beni çağıran kederli sese, mezarın ötesinden bana gelen kutsal sese kapamadım.

Zinaida'nın ölümünü öğrendikten birkaç gün sonra, karşı konulamaz bir itkiye boyun eğerek, bizimle aynı evde yaşayan zavallı, yaşlı bir kadının ölümünde bulundum. Başını, yastık niyetine bir torbaya sarılı paçavralara dayamış, çıplak tahtalara uzanmış kadının sonu çok zor ve acılıydı. Bütün hayatı günlük ihtiyaçlar için çabalayarak tükenmişti, neşe nedir bilmemişti, mutluluğun tatlarını yaşamamıştı ...kuşkusuz ölümü memnuniyetle karşılayacaktı ...kurtuluşunu... huzurunu? Yine de zayıf vücudu epey uzun bir süre inatla direndi, göğsü, üzerine konmuş buz gibi ellerin altında can çekişerek inip kalktı, içinde biraz kuvvet olduğu sürece küçük, ihtiyar kadın istavroz çıkarmaya devam etti, "Tanrım günahlarımı bağışla..." diye fısıldayıp durdu ve bilincin en son kıvılcımı sönmeden, korku bakışı, ölümün dehşetinin bakışı gözlerinden silinmedi... ve hatırlıyorum ki orada, zavallı yaşlı kadının ölüm döşeğinde, korktum, Zinaida için korktum ve onun için, babam için ve kendim için, dua etmek istedim.

Ünlü Rus yazarı Turgenyev'in bir çocuğun ilk aşkını anlattığı bu romanı, aynı zamanda çocukluk aşkının inceliklerini, verdiği acıları, yaşattığı hayal kırıklıklarını da gözler önüne seriyor. Kendinden epey büyük olan çok canlı, hareketli ve çekici bir kıza âşık olan kitabın küçük kahramanı, delicesine âşık olduğu kızla babasının ilişkisini öğrenir. Ve kitap genç kız, baba ve oğul arasında gelişir.

İlk Aşk: Kırık bir çocukluk aşkı.

ISBN 975-8688-75-8

~~4.000.000 TL~~
2.000.000 TL